

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tadeja Lah

**Reintegracija šolske mladine v gledališče – Primer
mladinskih abonmajev v Slovenskem ljudskem
gledališču Celje**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tadeja Lah

Mentor: doc. dr. Aleš Gabrič

**Reintegracija šolske mladine v gledališče – Primer
mladinskih abonmajev v Slovenskem ljudskem
gledališču Celje**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Zahvala

*Za omogočanje same izvedbe naloge ge. Jerneji Volfand,
za pomoč in nasvete na mestu mentorju Alešu Gabriču
in vsem ostalim, ki so imeli neposreden,
kot tudi posreden vpliv na moje udejstvovanje.*

Reintegracija šolske mladine v gledališče – Primer mladinskih abonmajev v Slovenskem ljudskem gledališču Celje

Priljubljenost in razširjenost popularne kulture manjša zanimanje posameznikov za tradicionalne kulturne ustanove, kot je gledališče. Takšno nezanimanje je prisotno predvsem med mladino, še posebej med srednješolci. Mladinski abonmaji skušajo mladostnikom gledališče približati in jim ga napraviti dostopnega.

Polstrukturiran intervju z go. Volfand, ki je odgovorna za organizacijo mladinskih abonmajev v Slovenskem ljudskem gledališču Celje, je pokazal, da so Slovenskemu ljudskemu gledališču Celje najpomembnejši del občinstva prav srednješolci, za katere pa ne pripravijo posebnih predstav.

Rezultati anket, ki sem jih pridobila z anketiranjem abonentov Slovenskega ljudskega gledališča Celje, so pokazali, da pozitivna izkušnja z gledališčem v otroštvu pozitivno vpliva na nadaljnje redno obiskovanje gledaliških predstav. Prav tako so ankete pokazale, da ima na začetek obiskovanja gledališča velik vpliv družina posameznika. Hkrati pa so ankete pokazale, da je večina mlajših anketirancev nezadovoljnih z gledališkimi predstavami, saj so jim le-te nezanimive, nerazumljive in neprilagojene. Kar pa niti ni nepojasnjeno, saj v Slovenskem ljudskem gledališču Celje ne uprizarjajo predstav posebej namenjenih srednješolcem.

KLJUČNE BESEDE: gledališče, mladina, občinstvo, abonma, kultura

Reintegration of school pupils into theatre – Example of youth subscriptions in the Slovenian folk theatre Celje

The popularity and the dissemination of the popular culture is lowering interest in traditional cultural institutions, like theatre. Such lack of interest is present among the young, especially among high school pupils. Season tickets for the young are trying to bring the theatre closer to them and make it more accessible.

In a half structured interview, Miss Volfand, who is responsible for the organization of the youth subscriptions in the Slovenian folk theatre Celje, has told me, that their most wanted and important part of the audience are high school pupils, although they do not organize any special performances for them.

The result of the questionnaire that was given to the theatregoers has shown that a positive experience with theatre in childhood is a positive influence for further theatre visiting. The questionnaire also shows that the individual's family has a big influence on starting visiting theatre regularly. At the same time, the questionnaire has shown that the majority of young theatregoers are unsatisfied with the theatre performances. They said that the performances are uninteresting, incomprehensible and not adapted for them. This makes sense, since there are no shows in the theatre that are staged especially for high school pupils.

KEY WORDS: theatre, youth, audience, subscription, culture

KAZALO

1	UVOD	7
1.1	Hipotezi	8
1.2	Opredelitev in utemeljitev uporabljene metodologije	8
2	OPREDELITEV KULTURNIH DOBRIN	9
2.1	Opredelitev gledališča	11
3	PROUČEVANJE GLEDALIŠKEGA OBČINSTVA	13
3.1	Vzgajanje občinstva	15
3.2	Opredelitev občinstva	16
4	OPREDELITEV MLADINE.....	16
5	SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE.....	17
5.1	Mladinski abonmaji v SLGC	18
5.1.1	Zgodovina mladinskih abonmajev v SLGC-ju.....	19
5.2	Še drugi načini povezovanja z mladino v SLGC-ju	20
6	ANALIZA INTERVJUJA.....	21
6.1	Potek	21
6.2	Pridobljeni podatki in videnje srednješolcev s strani SLGC.....	22
7	ANALIZA ANKET	23
7.1	Pridobivanje podatkov	23
7.2	Povzetek podatkov, pridobljenih z anketiranjem	24
7.2.1	Struktura anketirancev	24
7.2.2	Izvajanje mladinskih abonmajev	24
7.2.3	Povod za obiskovanje gledaliških predstav	26
7.2.4	Obiskovanje gledališča	27
7.2.4.1	Povezava med prvim navdušenjem nad gledališčem in začetkom rednega obiskovanja gledališča	29
7.2.5	Mnenje najmlajših	31
8	PRIMERJAVA PODATKOV, PRIDOBLJENIH Z INTERVJUJEM IN ANKETIRANJEM	31
9	ZAKLJUČEK.....	33
10	LITERATURA.....	36
11	PRILOGE.....	39
	PRILOGA A: VPRAŠALNIK ZA INTERVJU	39

PRILOGA B: TRANSKRIPCIA INTERVJUJA Z OSEBO, KI JE V SLOVENSKEM LJUDSKEM GLEDALIŠČU ODGOVORNA ZA MLADINSKE ABONMAJE.....	40
PRILOGA C: ANKETA	50

Kazalo slik

Slika 7.1: Možnost obiskovanja mladinskih abonmajev v srednji šoli.....	25
Slika 7.2: Vzbujanje prvega navdušenja za gledališče	26
Slika 7.3: Začetek obiskovanja gledališča	27

Kazalo tabel

Tabela 7.1: Aritmetična sredina obeh spremenljivk	30
Tabela 7.2: Izračun podatkov koeficienta povezanosti za obe spremenljivki.....	30

1 UVOD

Vse večja izbira hollywoodskih filmov, popularnost in dosegljivost pop kulture, mladino vse bolj oddaljujejo od tradicionalnih kulturnih institucij in Kulture z veliko začetnico. Kljub vse večji razširjenosti in dostopnosti popularne kulture na novih medijih, menim, da imajo kulturne institucije, kot so npr. gledališče, muzej, galerija, še vedno pomembno vlogo v družbi, saj posredujejo in širijo določen tip umetnosti, ki posamezniku razširja obzorje, ga razvedri, opozarja na trenutne razmere in spominja na dogajanje v preteklosti; posameznika odpelje v nov svet.

Zaradi navideznega vse manjšega zanimanja za kulturne dobrine, bom skušala ugotoviti, kako popularno je gledališče danes in kaj samo naredi za svojo prepoznavnost ter popularnost. V nalogi se bom osredotočila na Slovensko ljudsko gledališče Celje in na točno določen segment gledališkega občinstva, in sicer na tisti segment obiskovalcev, za katere menim, da so najdojemljivejši za nove tehnologije in medije, ki izpodrinjajo tradicionalne kulturne institucije. Menim, da je med mladimi, predvsem med srednješolci, priljubljenost gledaliških predstav najpomembnejša za priljubljenost le-teh v nadaljnjem življenju. Zaradi tega se bom osredotočila na srednješolsko populacijo v celjski regiji, ki ima v okviru obiskovanja določene srednje šole izbirne ali obvezne obiske gledališki predstav. Mesto Celje sem izbrala, ker menim, da je to mesto, ki skuša na več nivojih integrirati kulturo v vsakdanje življenje meščanov, zato me še posebej zanima, kako uspešni so pri reintegraciji srednješolcev v gledališče.

Namen naloge je ugotoviti, ali mladinski abonmaji povežejo mladino s kulturo, natančneje z gledališčem. Prav tako želim ugotoviti, kako utečen je sistem mladinskih abonmajev Slovenskega ljudskega gledališča Celje in če pripomore k obiskovanju gledališča odraslih. Cilj naloge je tudi ugotoviti, ali ta sistem deluje ali bi bilo potrebno uvesti kakšne nove programe ali načine vzpostavljanja stika z mladino. Namen naloge je tudi ugotoviti, kakšen je sploh sistem, po katerem Slovensko ljudsko gledališče Celje približuje gledališče mladini. Eden izmed ciljev je tudi poiskati način, kako bi lahko izboljšali odnos mladine do kulture, gledališča, če bom ugotovila, da je ta odnos zelo slab, oziroma da ga sploh ni.

Vse to bom skušala ugotoviti na kar se da empiričen način, s povezavo in medsebojnim dopolnjevanjem dveh vrst metod; s polstrukturiranim intervjujem z osebo, ki je v Slovenskem ljudskem gledališču Celje zaposlena in odgovorna za mladinske abonmaje, in s krajšo anketo, ki jo bom izvedla med rednimi obiskovalci Slovenskega ljudskega gledališča Celje. Preden pa se bom osredotočila na izvedbo empiričnega dela naloge, bom pregledala ustrezno literaturo, ki bo mojo raziskavo teoretsko umestila in problematizirala. Prav tako bom s pregledom literature ugotovila, kakšne raziskave so bile na tem področju že izvedene in katero (pod)področje bi bilo potrebno podrobneje raziskati.

1.1 Hipotezi

Med analiziranjem in pisanjem naloge bom skušala ugotoviti, ali šolski abonmaji dejansko kaj pripomorejo k vzpostavljanju stika mladostnika s kulturo in če se na podlagi obiskovanja gledališča kot šolske obveznosti v prihodnosti sami odločijo za obisk gledališča. Hipotezi se torej glasita:

H₁: Mladinski abonmaji Slovenskega ljudskega gledališča Celje pripomorejo k večji povezanosti mladine s kulturnimi dobrinami.

H₂: Pozitivna izkušnja posameznikov v srednji šoli z gledališči, v tem primeru s Slovenskim ljudskim gledališčem Celje, se kaže tudi v odraslem življenju; posameznik se vrača v gledališče.

1.2 Opredelitev in utemeljitev uporabljene metodologije

V nalogi bom združila več različnih metod, ki se med seboj dopolnjujejo in sam problem osvetlijo z različnih zornih kotov. V prvem delu naloge bom s pomočjo analiziranja prebrane literature in s pomočjo spletnih virov opredelila ključne pojme, ki so za nadaljevanje naloge pomembni. S pomočjo strokovne literature, spletnih virov in gledaliških listov bom opredelila kulturne dobrine (sam pojem kultura), gledališče, mladino in predstavila Slovensko ljudsko gledališče Celje.

Zgoraj omenjeni hipotezi bom preverila z izbranimi kvalitativno in kvantitativno metodo, intervujem in anketo. Mnogi družboslovci zagovarjajo uporabo obeh vrst metod v eni raziskavi, saj se s takšnim načinom pridobivanja podatkov izognemo pastem obeh metod. To je t. i. metodološka triangulacija, kjer določen problem osvetlimo z več zornih kotov.

Intervju kot kvalitativna metoda pripomore k bolj subjektivni in globinski predstavitvi mladinskih abonmajev s strani zaposlene v Slovenskem ljudskem gledališču Celje in same podatke bolj poudari ter prikaže njihovo pomembnost. Easterby-Smith (2005, 112) intervju označi celo za »najboljšo metodo zbiranja podatkov«, prav tako Maanen (v Easterby-Smith 2005, 113) definira kvalitativne tehnike kot »zbirke interpretativnih tehnik, ki skušajo opisati, dekodirati, prevesti in drugače odkriti pomen, ne frekvence, določenih bolj ali manj naravno nastalih pojavov v družbenem svetu«. Pri samem izvajanju intervjuja je pomembno, da izpraševalec ne sugerira preferiranih odgovorov, prav tako je pomembno pravilno vodenje samega intervjuja.

Anketa kot kvantitativna metoda prispeva mnenje množice, tj. abonentov Slovenskega ljudskega gledališča Celje, in tako zgosti podatke ter poda kvantitativne podatke o samem obiskovanju gledališča. Primernost ankete kot metode za takšno nalogo potrди tudi Neuman (2006, 273), saj zapiše: »Anketa vpraša mnogo ljudi (anketirancev) o njihovih prepričanjih, mnenjih, karakteristikah ter o preteklem in sedanjem vedenju«. Z opravljeno anketo bom lahko ugotovila, koliko so mladinski abonmaji uspešni, ali dejansko pripomorejo k vračanju obiskovalcev v gledališče.

2 OPREDELITEV KULTURNIH DOBRIN

Za opredelitev besedne zveze kulturna dobrina naj najprej opredelim pomen izraza kultura, saj je takšna opredelitev ključnega pomena za samo nalogo. Izraz kultura ima več različnih pomenov, ki se med seboj izključujejo, nekateri pa celo dopolnjujejo. Raznolikost pomena in težka opredeljivost samega izraza kultura ponazorita avtorja Kroeber in Kluckhohn (Kroeber 1952, 149), ki sta v svoji knjigi *Culture* opredelila sto štiriinšestdeset definicij kulture v samem besedilu, z vsemi opombami in citati pa je verjetno vsega skupaj okoli tristo definicij. Tylor (v Kroeber 1952, 43) opredeli kulturo kot »... kompleksno celoto, ki vsebuje znanje,

prepričanja, umetnost, pravo, moralo, navade in ostale zmožnosti ter navade človeka kot člana družbe«. Bain (v Kroeber 1952, 69) opredeli kulturo kot »... vedenje, ki je posredovano preko simbolov«. Sapir (v Kroeber 1952, 72) pa jo definira kot »... kaj družba dela in misli«.

Kulturne študije opredelijo in definirajo kulturo v antropološkem smislu, ki sam pojem kulture približa navadnim ljudem, saj jo opredeli kot način življenja vsakega posameznika. Vsak posameznik torej ustvarja kulturo in je je deležen. Antropološko pojmovanje kulture tako zajema »celoten način življenja; prakse, rituale, institucije in materialne izdelke kot tudi tekste, ideje in podobe« (Jay 1991, 106). Raymond Williams, eden izmed očetov kulturnih študij, je kulturo opredelil kot: »Besedo kultura uporabljamo v teh dveh smislih: predstavlja nam celoten način življenja – to so skupni pomeni; in predstavlja nam umetnost in znanje – to so posebni procesi odkrivanja in ustvarjalnega naprežanja« (Williams 1997, 7).

Ta njegova definicija je dokaj liberalna, saj dopušča dve interpretaciji samega pojma in hkrati obe prikaže kot enakovredni razlagi fenomena kulture. Williams prav vztraja pri prepletanju in dopolnjevanju obeh opredelitev kulture.

Na drugem polu definiranja kulture se nahaja Theodor Adorno, eden izmed najpomembnejših predstavnikov frankfurtske šole, ki je antropološki del definicije izpuščal in poudarjal drugi del Williamsove definicije. Adornova definicija kulture je elitistično pojmovanje kulture, saj pojem Kulture opredeli zgolj na visoko umetnost samo, saj »... kulturo istoveti z umetnostjo, filozofijo, literaturo, učenostjo, gledališčem itd., domnevnimi »prosvetljuječimi dejavnostmi« »kultiviranega« človeka« (Jay 1991, 106). Kultura je tako nekaj, kar transcendirata, nekakšen presežek, nekaj, kar ima svojo avro, kot bi rekel Benjamin.

Tako bom v tej nalogi razumela kulturo in kulturne dobrine podobno kot R. Williams, in sicer kot umetnost, glasbo, gledališče, ustvarjalnost, ki posamezniku razširi obzorje, ga lahko kaj nauči; hkrati pa tudi kot način vsakdanjega življenja, kamor sodi tudi obiskovanje gledališča. Kulturne dobrine lahko tako opredelim kot podkategorijo same kulture, ki zajema obe pojmovanji, antropološko in elitistično, ki se med seboj dopolnjujeta.

Tako ne vztrajam zgolj pri elitistični opredelitvi pojma kulture, saj menim, da bi morala biti tudi Kultura dostopna vsem; ne glede na socialno stanje posameznika, barvo kože ali starost.

S tem pritrjujem Williamsu, da neumna množica ne obstaja, saj je to le skupina ljudi, ki jo določen posameznik ne pozna.

2.1 Opredelitev gledališča

Pojem gledališče je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika razdeljen na dva pomena. Prvi pomen zajema celotno delovanje določene organizacije, ustanove, saj je opredeljen kot »... umetniška ustanova, ki se ukvarja z izvajanjem odrskih, zlasti dramskih del«. Drugi pomen pa se nanaša zgolj na samo umetniško dejavnost, uprizorjanje, saj je definiran le kot »dramska umetniška dejavnost«. Prva definicija celoviteje definira samo ustanovo, ki organizira in izvaja igrane umetniške uprizoritve literarnih del.

Za boljšo predstavo o samem gledališču, njegovem pomenu in razvoju, naj navedem nekaj opredelitev gledališča, kot so ga definirali inovatorji režiranja gledaliških predstav v zadnjem stoletju.

Adolphe Appia je gledališče videl kot »... sintez(o) umetniških elementov, ki povzročé nastanek nove, to je gledališke umetnosti« (Appia v Javoršek 1960, 41). Gordon Craig je trdil, da je »... gledališče nastalo iz gibanja in zato sta poglobitni estetski osnovi gledališke umetnosti kretnja in ples« (Craig v Javoršek 1960, 45). Sam izraz teater izvira iz grške besede *theáomai*, ki pomeni vidim, zato mnogi avtorji, reformatorji gledališča, za njegovo osnovo pojmujejo gibanje. Potemtakem je tudi oče gledališča plesalec (Javoršek 1960, 45). Tej trditvi pritrjuje tudi Antoine Artaud, ki kot glavno področje gledališča vidi prav telesnost in plastičnost; samo predstavljalnost umetnosti.

V Rusiji so med revolucijo skušali gledališke igre uprizarjati kot zrcalo dobe in odsev dogajanja v družbi takratnega časa. S tem so skušali opozarjati na nepravilne in za mnoge usodne poteze oblasti. Ideji gledališča kot zrcala dobe je nasprotoval Erwin Piscator, ki se je takole izrazil: »Za nas, revolucionarne marksiste, se naše gledališče ne more omejevati na upodabljanje stvarnosti brez kritike, na razumevanje gledališča, kot da je 'zrcalo dobe' ... Naloga revolucionarnega gledališča je v tem, da vzame stvarnost za izhodišče, podčrta neskladnost družbe in s tem gledališče spremeni v element obtožbe, revolucije, in novega

reda« (Piscator v Javoršek 1960, 111). Tako naj bi gledališke predstave pomagale aktivno sodelovati v spreminjanju sveta.

Zopet druge poudarke gledališča je videl Louis Jouvet. Le-ta je trdil, da morajo gledališke predstave obiskovalcem ugajati in jih zabavati, saj si s tem priskrbijo polne dvorane, ki so ključnega pomena za ohranjanje gledališkega življenja. Tako obiskovalci kot gledališki ustvarjalci so »žejni (...) čudovitih stvari. Želimo, da nas gledališče zasanja in nam znova odpre studenec poezije. Hočemo, da je gledališče za nas neka vrsta pravljíčnosti, ne pa plehka podoba vsakdanjega življenja« (Jouvet v Javoršek 1960, 157). Gledališče naj bi bilo utopija, odtujitev posameznika od realnosti. Hkrati pa je trdil, da je »... gledališče eden najpristnejših in najizvirnejših sadov sleherne omike« (Jouvet v Javoršek 1960, 155). Jouvetove predpostavke si rahlo nasprotujejo, saj so režiserji že takrat ugotovili, da ljudstvu najbolj ugajajo lahke komedije, ki ponavadi ne zahtevajo trdega dela gledaliških delavcev. Dosti težje je uprizoriti dramo ali tragedijo, jo narediti zanimivo in privlačno ter hkrati razumljivo vsem obiskovalcem, ne zgolj izobraženim.

Za Jeana Vilara je bila ena izmed glavnih funkcij gledališča ganjenost publike. Vilar je eden izmed prvih gledaliških režiserjev, ki se je začel ukvarjati s problemom publike in skušal samo gledališče le-tej približati. V predstave je hotel vnesti katarzo, s svojimi predstavami je hotel osrečiti publiko, gledališče naj bi bila nekakšne vrste radost. Bertolt Brecht je imel podobno idejo o glavni funkciji gledališča; »najsplošnejša funkcija gledališča je zabavanje« (Brecht v Javoršek 1960, 193). Kljub temu je Brecht hotel iz gledališča pomesti vse, kar je meščanstvu kot občinstvu pričaralo užitek. Prav tako ni verjel v samo kvaliteto igre, ampak naj »/s/leherno novost, ki jo dramatik vnašajo v gledališča, družba sprejme, če družbo osvežuje in krepi, a zavrne, če družbi škoduje ali pa kaže tendence revolucionarnega spreminjanja« (Brecht v Javoršek 1960, 192). Potemtakem naj bi imele gledališke predstave družbeno vrednost, naj bi jo razsvetljevale.

Glede na vse zgoraj opisane in navedene definicije gledališče naj ne bi vsebovalo zgolj umetniške in zabavne funkcije, ampak naj bi bilo tudi družbenokritično. Pri določenih režiserjih pa vse bolj prihaja do izraza odtujitev, ki je danes značilna za večino hollywoodskih filmov. Gledališka predstava naj bi gledalca odpeljala v čudovit, pravljíčen svet, kjer ni vsakdanjih težav in problemov, kjer je vse lepo in prav. Menim, da danes, kot tudi v

preteklosti, v gledališču vse bolj prevladuje družbenokritična vloga, saj skušajo umetniški delavci opozoriti na krivice in na samo stanje družbe, ki takšne krivice dopušča.

Pri gledaliških režiserjih, ki so v samo gledališče in režijo predstav vnašali novosti in spreminjali konvencije, je bila vse bolj prisotna težnja po približevanju gledališča množicam, ljudstvu in ne zgolj uprizarjanje iger za meščanstvo in družbeno elito. Trudili so se doseči tisto točko, kjer bi se »... stik med gledališčem in množico pokazal kot najboljši in najtesnejši« (Javoršek 1960, 180). Najaktivnejša sta prav Vilar in Brecht, ki že samo gledališče opredelita drugače kot ostali, saj naj bi bila njegova poglobljena funkcija privabljanje, zabavanje in ugajanje množicam. Pomembnost raznolikega in velikega občinstva se kaže tudi v preživetju samega gledališča, saj so v preteklosti mnoga gledališča propadla prav zaradi finančnega primanjkljaja, ki ga je povzročilo neobiskovanje predstav.

V želji po čim boljšem stiku med raznolikim občinstvom, samo predstavo in gledališkimi ustvarjalci, so začeli ustanavljati ljudska gledališča. Ljudsko gledališče naj bi se znebilo tipične (malo)meščanske publike, ki se je hodila v gledališče zgolj zabavat in razkazovat svoj stan. V ljudskem gledališču ni šlo zgolj za »... organizacijske oblike, temveč za enega najpristnejših in najbolj žlahtnih premikov dramatike k pravim vrelcem gledališke umetnosti« (Javoršek 1960, 181). Ljudsko gledališče je hotelo privabiti množice, ki bi jih lahko predstava razsvetlila, razveselila, prikazala težave in problematiko določene družbe. Predstave naj bi očarale občinstvo, ki bi se prav zaradi čara samega gledališča vračalo. Mnogi so pri takšnih poizkusih propadli, vendar se je kljub temu ideja do danes ohranila in uspela.

3 PROUČEVANJE GLEDALIŠKEGA OBČINSTVA

O gledališkem občinstvu je razpravljalo manj avtorjev, kot se jih je osredotočalo na same gledališke predstave in razvoj gledališča. Teorije o občinstvu se bolj kot na samo občinstvo osredotočajo na način branja tekstov; sprejemanje predstav, njihovo interpretacijo, način spremljanja predstav. Torej na predelavo podatkov, njihovo razumevanje in umeščanje, prav tako pa na aktivnost/pasivnost spremljanja gledaliških iger.

Na dojemanje določene gledališke predstave posameznika pomembno vplivajo njegovi demografski faktorji (spol, starost, izobrazba ...), ideologija, pričakovanja, motivacija in prav tako tudi družba, s katero si posameznik predstavo ogleda (npr. najstnik, ki je obkrožen z vrstniki, ki se norčujejo iz predstave, je bolj podvržen temu, da se bo norčeval tudi sam).

Susan Bennett (1997) opredeli občinstvo kot kulturni fenomen, vendar pa v knjigi razvija tezo, da gledališče ni zgolj kulturna ustanova (tudi družbena). Gledališče različni avtorji (npr. Meyerhold, Brecht) vidijo tudi kot družbeno institucijo, ki lahko v občinstvu s svojimi predstavami generira upor in/ali politično kritiko, predvsem če je predstava izvedena na zanimiv način in je zmožna samo občinstvo animirati. Občinstvo v gledališču se tako vedno bolj dojema kot aktivno, da v sklopu kulturnega in družbenega sistema samo ustvarja nove pomene in konotacije predstave.

Gledališče v stari Grčiji je imelo manj ločene igralce in gledalce, meja med odrom in areno je bila nevidna, samo občinstvo naj bi bilo aktivnejše. Kasneje se je z razvojem gledališča kot ustanove za zgolj privilegirane aktivnost občinstva vse bolj manjšala, do te meje, da je postalo občinstvo popolnoma pasivno, z izjemo ploskanja na koncu predstave ter prihoda in odhoda s predstave. Večina avtorjev, ki so proučevali gledališko občinstvo, pa stremi k vedno aktivnejšemu občinstvu, saj bi naj le-to dalo predstavi končno obliko: »Vsako predstavo uprizorimo temelječ na predpostavki, da bo še nedokončana, ko se pojavi na odru. To naredimo zavestno, ker smo spoznali, da je ključna revizija predstave tista, ki je narejena s strani gledalca« (Meyerhold v Bennett 1997, 7).

Althusser (v Bennett 1997, 30) je aktivnost gledalca opredelil kot »... igral/ca/, ki začne tam, kjer se je predstava končala.« Piscator je šel še dlje v želji po aktivnem občinstvu, saj se je odločal za takšne tipe predstav, kjer je občinstvo izzival, »... previdno kontroliral, da ne rečemo manipuliral in prostor avtoritete strogo vključil v tekst/*mise en scene*« (Piscator v Bennett 1997, 25).¹ Takšen burni odziv na predstave je pogojevala demokratizacija samega občinstva med leti 1970 in 1980, saj naj ne bi v gledališče zahajala več zgolj elita, ampak tudi srednji in nižji družbeni razred, ki sta bila dovetnejša za različne politične vplive in

¹ *Mise en scene* ali *mizanscena* je izraz, ki je bolj uveljavljen v filmskih študijah in filmski produkciji, pomeni pa vse, kar je vidno skozi kamero v določenem trenutku, odseku filma, v našem primeru gledališke predstave.

potencialne upore. Tako je 'pisanost' razrednih pripadnosti v gledališču počasi razgradila buržoazno otopelost.

3.1 Vzgajanje občinstva

Za vsako gledališče je pomemben razvoj, obseg in domet njegovega občinstva. Prav zaradi tega se pojavljajo mladinski in šolski gledališki abonmaji, saj skušajo mladini, pa tudi mlajšim otrokom vcepiti ljubezen in razumevanje do gledališča in gledaliških predstav. Razumevanje gledališča, umetnosti je tako nekaj, kar se posameznik uči že od otroštva dalje; na takšno učenje, razumevanje in uživanje po Bourdieuju vplivajo predvsem družbeno stanje posameznikove družine (družbeni razred, ki mu pripada), stopnja izobrazbe ter sama dostopnost kulturnih dobrin. Vzgoja staršev pomaga otroku razumeti predstave, prav to pa skušajo na širši ravni doseči tudi osnovne in srednje šole, ki kot obvezne vsebine določijo obiskovanje abonmajskih predstav. Tako institucija šole pomaga vzgajati in zbirati občinstvo, hkrati pa s takšnimi dejanji veča zanimanje za gledališke predstave ter širi vedenje in razumevanje posameznika za tovrstno umetnost. »[I]dentiteta okrepi samo sebe ... To je, vsi mi, ki beremo, uporabljamo literarno delo za simbolizacijo in dokončno reprodukcijo samih sebe. Skozi tekst si oblikujemo svoje karakterne vzorce želja in adaptacije. Z delom smo v interakciji, naredimo ga za del psihične ekonomije in sami postanemo del literarnega dela – medtem ko ga interpretiramo« (Holland v Bennett 1997, 37-38).

Čeprav so Hollanda mnogi kritizirali, menim, da je njegov citat ključen za samo problematiko integriranja mladine v kulturo, saj si z obiskovanjem in razlago gledaliških predstav oblikuje lastno predstavo o njih, prejema znanje, hkrati pa gledališke predstave vplivajo tudi na posameznikov osebni razvoj.

Za samo razumevanje in uživanje v gledaliških predstavah je pomembna tudi posameznikova identifikacija z dogajanjem na odru in z vlogami, ki jih igralci igrajo in predstavljajo, čeprav Pierre Bourdieu meni, da so zgolj tisti, ki res razumejo umetnost, zmožni distanciranja od nje same; da se z igro identificirajo zgolj tisti, ki umetnosti docela ne razumejo in imajo raje enostavne komedije. Bourdieu pravi, da se je zgolj elita zmožna distancirati in umetnost (gledališko predstavo) dojeti samo po sebi, takšno kot je, da za svoj obstoj ne potrebuje

posebne funkcije, ki bi opravičevala njen pojav in namen, ter da so le tisti, ki imajo dovolj kulturnega kapitala, sposobni dojeti pomen l'art pour l'art.

Podobno pojmovanje o dojetanju in razumevanju občinstva ima Ben Chaimova, ki v svoji knjigi predstavi pomen razdalje, ločnice (distance). Vendar razdalja pri Ben Chaimovi (podobno kot pri Bourdieuju) ne pomeni fizične razdalje med občinstvom in odrom, kjer se predstava odvija, ampak psihološko, razumsko ločnico, ki je posamezniku potrebna, da lahko samo predstavo razume in jo 'pravilno' interpretira. Takšna distanca posamezniku omogoča, da umetnost dojema kar se da objektivno in vanjo ne vpleta svojih čustev. Svoja čustva in občutenja ob umetnosti posameznik tako distancira od samega sebe, kot da bi izhajala iz same umetnine in ne iz njega samega.

3.2 Opredelitev občinstva

W. J. Baumol in W. G. Bowen (Bennet 1997, 87) sta v svoji raziskavi leta 1966 ugotovila 'značilnosti' gledališkega občinstva. Dognala sta, da je gledališko občinstvo težko opredeliti kot homogeno in enotno, saj se razlikuje glede na vrsto umetnosti, izbor in uprizoritev gledaliških predstav ter močno variira med samimi mesti (geografsko). Kljub razlikam, ki se pojavljajo na različnih ravneh, se je Baumolu in Bowenu med raziskavo izrisala posplošena struktura občinstva; gledalci so največkrat osebe, ki so nadpovprečno izobražene, katerih dohodki so visoki, ki so profesionalci v svojih poklicih in tisti, ki so v srednji starostni skupini. Prav tako sta ugotovila, da so obiskovalci gledališč navajeni hoditi v gledališče, da je obiskovanje gledaliških predstav del njihove tradicije in kulture.

4 OPREDELITEV MLADINE

Za pravilno razumevanje besedne zveze mladinski abonmaji naj opredelim še pojem same mladine. Uradne opredelitve pojma mladina zajemajo osebe, ki niso več otroci, hkrati pa še niso odrasli, nimajo svojih finančnih dohodkov in lastnega bivališča. So še odvisni od nekoga; po navadi od staršev, nadomestnih staršev ali katerih drugih sorodnikov. Običajno se izraz mladina nanaša na učence, dijake in/ali študente. V Beli knjigi evropske komisije, podrobneje

v Novi spodbudi za evropsko mladino, opredelijo mladino kot osebe, ki so stare od 15 do 25 let.

Vse popularnejše pa postajajo tudi socialne definicije mladine, ki le-to opredelijo kot osebe, na meji med njihovim odraslim obdobjem in otroštvom. Po takšni definiciji je za mladino značilno že doseganje fizičnega in psihičnega stanja odraslega, ne pa še popolnoma razvita socialna in osebnostna zrelost. Uradni list Republike Slovenije v Zakonu o mladinskih svetih pod 2. členom opredeli mladino kot osebe, ki so stare med 15 in 29 let.

Za potrebe svoje naloge bom izraz mladina dojemala ožje, in sicer kot podkategorijo zgornjih definicij; mladino bom razumela kot srednješolce in srednješolke. To so osebe, stare od štirinajst, petnajst pa do devetnajst, dvajset let. Mladino bom razumela predvsem kot osebe, ki obiskujejo srednjo šolo, saj so mladinski abonmaji organizirani zgolj za srednješolce celjske regije. Zaradi različnih oblik in trajanj srednjih šol tudi ne morem enoznačno opredeliti mladine z dvema letnicama starosti.

5 SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

»Slovensko ljudsko gledališče Celje je gledališki prostor, kjer se prepletajo klasični in sodobni teksti, različne avtorske poetike režiserjev vseh generacij, raznolike in zanimive teme. Obenem je eno redkih gledališč, ki se vsako sezono še posebej potruji za najmlajše in mladino, ob tem pa ne pozablja na svoje dolgoletne abonente« (Kosi 2008, 2).

Slovensko ljudsko gledališče Celje² je bilo ustanovljeno 6. decembra 1950, ko je »pod del. št. I/1-1160/1 izdalo odločbo o ustanovitvi mestnega gledališča« (Slovensko ljudsko gledališče Celje). Takrat je bilo uradno ustanovljeno gledališče v Celju, vendar viri pričajo o gledališki dejavnosti že iz leta 1947, saj je takrat obstajal gledališki list z repertoarjem in gledališko problematiko. Gledališki list Celje, sezona 1948–49³ navaja v Zgodovini celjskega gledališkega življenja, da »... začetki segajo v revolucionarno leto 1848«.

² V nadaljevanju SLGC.

³ Gledališki list sezone 1948-1949 ne vsebuje oštevilčenih strani, zato določene strani tudi nisem navedla.

SLGC je predvsem repertoarno gledališče, ki se osredotoča na abonmajske predstave. Predstave izbirajo med domačimi in tujimi deli, med klasičnimi in modernimi. Težnja po pestrosti predstav se je pojavila zaradi širokega občinstva, saj so edino gledališče v celjski regiji in zato naj bi odgovarjali tako meščanski kot podeželski publiki, tako mladini kot starejšim in tako izobraženim kot manj izobraženim gledalcem.

Ena izmed ciljnih skupin publike SLGC-ja je mladina; osnovno- in srednješolska. Za njih vsako leto znova pripravijo šolske in mladinske abonmaje. Najstniki so načeloma dokaj obetavno občinstvo, kar pa je ključnega pomena za sam obstoj gledališča. O pomembnosti samega občinstva za gledališče je razglabljal že Jean Vilar (v Dhomme 1969, 270), ki: »... priča o stalni skrbi naše dobe: kako najti občinstvo, gledalca, ki je gledališču potreben kot odjemalec, ki pa terjaja gledališče od njega vse drugačnih vrednot, kot je njegov denar«.

Način zagotavljanja obiskovalcev so tudi abonmajske predstave, ki jih v SLGC-ju redno prakticirajo. Abonmajske predstave zagotavljajo stalno publiko, ki si ogleda celoten spekter predstav, ki jih gledališče pripravi. Obiskovalec z zakupom kart za določene predstave ob določenih dnevih skoraj mora obiskati gledališče in si samo predstavo ogledati. Tako je gledališču zagotovljena stalna publika.

5.1 Mladinski abonmaji v SLGC

Mladinski abonmaji so v SLGC definirani kot abonmajske predstave za srednješolce, ki jih zakupijo srednje šole po posvetu z zato odgovornimi v SLGC. Na sestanku pred oziroma na začetku šolskega leta, kjer zaposleni v SLGC predstavijo predstave, ki jih bodo v sezoni uprizorili, se z vsako srednjo šolo posebej dogovorijo, katere predstave si bodo ogledali. Te predstave niso uprizorjene in izbrane posebej za srednješolce, ampak so izbrane izmed predstav, ki so predvidene za 'navadni' abonma. Zaradi finančnih, prostorskih in kadrovskih primanjkljajev ne pripravljajo in uprizarjajo posebnih predstav za srednješolce. Ker nimajo možnosti izbire, ponavadi ne uprizorijo literarnih del, ki so v tekočem šolskem letu zahtevana kot maturitetna obvezna branja.⁴

⁴ Dijaki zaključnih letnikov srednje šole pri maturi iz slovenščine pišejo vsako leto esej, ki se nanaša na dve književni deli; eno iz slovenske književnosti in eno iz svetovne.

Srednje šole se same odločijo, katere predstave bodo vključile v svoj mladinski abonma. Tako mladinski abonma vsebuje štiri ali pet predstav, ki jih gledališče uprizori med šolskim letom; ponavadi potekajo med novembrom in aprilom. Šola se tudi sama odloči, kateri letniki si bodo ogledali katero predstavo. Pri določenih predstavah namreč gledalec potrebuje predznanje, predvsem pri modernih izvedbah, ki so lahko nedojemljive in težko razumljive. Kako so dijaki pripravljene na samo predstavo, je odvisno od profesorja, ki naj bi jim jo predstavil. Ponavadi je to profesor/ica slovenščine, vendar se to razlikuje od šole do šole.

Mladinski abonma se razlikuje od šolskega, saj je šolski namenjen osnovnošolskim otrokom. Šolski abonma vsako leto vsebuje posebno predstavo, ki jo posebej za najmlajše uprizori SLGC. Takšna predstava vsebuje bogato kostumografijo, ki si je ne morejo privoščiti še za srednješolce.

5.1.1 Zgodovina mladinskih abonmajev v SLGC-ju

V SLGC že nekaj desetletij izvajajo mladinske abonmaje. Podatke o sami izvedbi mladinskih abonmajev je težko pridobiti, saj v gledaliških listih, ki izhajajo od leta 1947 dalje, ni zaslediti posebnih vabil, statistik ali programov za srednješolsko mladino. Vendar podatki, ki sem jih opazila v določenih izvodih, navajajo, da so se ti abonmaji izvajali in da je bilo število mladinskih abonmentov skoraj polovično število vseh abonmentov gledališča. Tako Gledališki list SLG Celje, sezone 1966/67 navaja podatke o številu abonmentov za preteklo sezono; mladinskih abonmentov je bilo 1749, od skupaj 2675 vseh abonmentov. Podobni podatki so navedeni v Gledališkem listu SLG Celje 1970/71 za prejšnjo sezono (1969/70). Takrat je bilo vseh abonmentov 3398, od tega je bilo 2340 mladinskih abonmentov. Malo manj številčno je gledališče mladina obiskovala v sezoni 1971/72, navajajo v Gledališkem listu SLG Celje 1972/73, saj je bilo takrat skupno število abonmentov kar 4476, od tega pa je bilo mladinskih abonmentov le 1936.

O aktivnosti SLGC-ja na tem področju pričajo navedbe iz gledaliških listov. Že v petdesetih letih so v SLGC-ju poskrbeli za mladino, o čemer pričata naslednji izjavi: »Za srednje in strokovne šole bomo kakor lani tudi letos prirejali zaključene dijaške predstave« (Gradišnik 1952, 3) in »Ob desetletnici družbenega samoupravljanja moramo z zadovoljstvom ugotoviti,

da s svojo smotrno repertoarno politiko pridobivamo zlasti med neposrednimi izvajalci in med mladino vedno več prijateljev in obiskovalcev svojih predstav« (Gradišnik 1960, 5).

V Gledališkem listu 1973/74 v Hišnih vesteh J. Žmavc o recitalu Za staro pravdo piše: »Recital smo že namenili vsem mladinskim abonmajem«. Tudi v devetdesetih letih niso zanemarjali odnosa z mladino. F. Vurnik (1990, 70) je takrat zapisal o predstavi Čakajoč Godota: »Sedanja celjska uprizoritev je nastala kot vsakoletni obolos gledališča mladi publiki«. Komentar o predstavi Jadrana Krta iz leta 1991 (Pezdir 1991, 15) priča o aktivnosti SLGC-ja za mladino: »Repertoarno odločitev velja pozdraviti, saj v naših gledaliških repertoarjih najbolj pogrešamo predstave za najstnike.«

5.2 Še drugi načini povezovanja z mladino v SLGC-ju

V SLGC ne sodelujejo s srednješolsko mladino zgolj preko mladinskih abonmajev. Poseben uspeh so doživeli z izdelkom To ti je lajf. »To ti je lajf so fragmentirani teksti skupine gimnazijcev, ki so prek dramske delavnice izpovedali tisto, česar svojim staršem ne morejo. Umetniška voditeljica celjskega gledališča Tina Kosi in režiser postavitve sta preseгла generacijsko napetost, ali še bolje, postavila sta jo kar na oder« (Simon 2008, 20).

To ti je lajf je projekt, katerega osnovo so podali dijaki Gimnazije Lava. Le-ti so skoraj celo šolsko leto obiskovali gledališče, se tam pogovarjali o svetu, aktualnih dogodkih in o svojih težavah. Vsak je nato napisal prispevek; prozo, pesem, morda tudi kakšno dramsko delo. Tina Kosi je nato vsebine njihovih prispevkov združila v dramsko delo in ga uprizorila. Predstava je doživela velik uspeh, prišla je celo na velika platna pod naslovom Lajf. V Portorožu je žirija kritikov film Lajf razglasila za najboljši film 11. festivala slovenskega filma.

Poleg uspešno izvedenega projekta To ti je lajf SLGC za srednješolce (po želji tudi za ostale) organizira gledališko vzgojo, kjer zaposleni SLGC-ja predstavijo delovanje gledališča kot ustanove. Mladini prikažejo, kaj vse je potrebno organizirati in postoriti, da nastane predstava. Predstavijo jim poklice, ki jih opravljajo osebe za odrom in med samo predstavo in niso vidni obiskovalcem, kar pa še ne pomeni, da so nepomembni. Če čas dopušča, pa na takšno predstavitev delovanja gledališča povabijo tudi kakšnega svojega igralca.

Srednja šola se lahko poleg mladinskih abonmajev odloči za posamezne zaključene predstave. Za zaključeno predstavo se odloči sama srednja šola, kar pomeni, da izbere zgolj eno predstavo iz njihovega repertoarja in jo zakupi.

6 ANALIZA INTERVJUJA

6.1 Potek

Intervju o izvajanju mladinskih abonmajev sem opravila z go. Jernejo Volfand, ki je v SLGC zaposlena že več let in je odgovorna za organizacijo in izpeljavo mladinskih abonmajev (poleg ostalih funkcij, ki jih opravlja v SLGC-ju). Med drugimi nalogami je zadolžena za usklajevanje in organizacijo mladinskih abonmajev, zaključenih predstav ter gledališke vzgoje za osnovne in srednje šole celjske regije.

Z izvajanjem samega intervjuja nisem imela večjih težav. Edini problem, ki se je večkrat pojavil, je bil izguba rdeče niti pogovora zaradi nenehnih prekinitev (telefonski klici, nujni posveti intervjuvanke s sodelavci ali s sodelavkami). O tem priča tudi sam transkript, saj intervjuvanka včasih večkrat odgovori na eno vprašanje.

V samem transkriptu sicer ni naveden uvodni pozdrav in predstavljanje, ker sva z go. Volfand to opravili, preden sem začela intervju snemati. Prav tako mi je dovolila, da sem celoten intervju posnela. Na koncu tudi ni navedenega pozdrava, saj se po intervjuju še nisva poslovili. Ga. Volfand je zame poiskala še nekaj gledaliških listov.

Prav tako nisem imela kakršnih koli težav pri dogovarjanju za čas, v katerem naj bi bil intervju opravljen, saj sva se obe prilagodili druga drugi. Splošen končni vtis je tako vsekakor pozitiven.

6.2 Pridobljeni podatki in videnje srednješolcev s strani SLGC

Ga. Volfand je med pogovorom poudarila, da so srednješolci njihova ciljna in želena publika, saj predvidevajo in so tudi že v praksi opazili, da naj bi se zaradi pozitivne izkušnje z gledališkimi predstavami v srednji šoli obiskovalci vračali v SLGC v kasnejšem, odraslem življenju. Glede na poudarjanje intervjuvanke o pomembnosti mladinske publike, sem iz samega intervjuja razbrala, da se zanjo ne potrudijo posebej. Predstave, ki so ponujene kot mladinski abonmaji, so zgolj predstave, ki jih SLGC pripravi za svoj letni abonma. Igre tako niso posebej prilagojene mladini, ne zajemajo nujno snovi, ki jo dijaki jemljejo v šoli, prav tako niso žanrsko omejene.

Ga. Volfand meni, da je za dojetje gledališke predstave, ne glede na to kako zahtevna je, zelo pomembna predstavitev in pripravljanje dijakov na njeno vsebino in kontekst. Takšna priprava pa je še vedno odvisna zgolj od srednješolskih učiteljev, ponavadi od slovenistov, če se odločijo in 'žrtvujejo' za takšno pripravo kakšno uro slovenščine. Ga. Volfand se ni želela zaplesti v komentiranje različnosti dojetja predstav glede na socialno ozadje posameznika. S tem mislim predvsem na razlike v posedovanju kulturnega kapitala srednješolcev, ki posamezniku omogoča lažje razumevanje in sledenje gledališkim predstavam. Tako je zgolj omenila, da gimnazijci niso nujno boljše občinstvo kot dijaki poklicnih šol. Bolj pomembno kot njihovo družinsko in družbeno ozadje ter srednja šola, ki jo obiskujejo, je tako priprava na samo gledališko predstavo, ki pa je (kot sem že omenila) še vedno odvisna od srednješolskih profesorjev.

V intervjuju je bilo prav tako večkrat poudarjeno, da je SLGC v nenehnem stiku s srednjimi šolami celjske regije. SLGC na začetku šolskega leta za profesorje pripravi predstavitev predstav, ki jih bodo igrali, predstavnik šole pa nato izbere, katere igre bodo vključili v svoj mladinski abonma. Sama izbira igre je torej povsem prepuščena srednješolskim profesorjem, ki se odločijo, kaj se jim za njihove dijake zdi primerno in kaj ne. Takšen nabor ponavadi zajema tri ali štiri predstave letno. Prav tako pa se predstave ne razlikujejo glede na letnik, ki ga obiskuje določen dijak. Predstave so ponavadi namenjene dijakom od prvega do zadnjega letnika, ne glede na to, koliko se na samo vsebino igre, avtorja, kontekst in pomen spoznajo.

SLGC prav tako ne uprizarja iger, ki bi lahko ponazarjale obravnavano knjigo na maturi v določenem letu. Ga. Volfand je takšno odločitev utemeljila s tem, da je podatek o sami knjigi zelo težko pridobiti ob pravem času; to je približno pol leta pred začetkom nove sezone, ko se izbira nov repertoar.

Med intervjujem sem razbrala, da veliko vlagajo v otroške predstave, ki predstavljajo t. i. šolski abonma. Le-ta vsebuje zgolj eno ali dve predstavi, ki pa sta izbrani in uprizorjeni posebej za najmlajše. Predstava za najmlajše ima tako popolno kostumografijo, prav tako ima posebej za to pripravljene rekvizite in je pravi spektakel.

7 ANALIZA ANKET

7.1 Pridobivanje podatkov

Anektirala sem abonente Slovenskega ljudskega gledališča Celje, in sicer v petek, 5. decembra 2008, v soboto, 6. decembra, in v četrtek, 19. decembra. Nisem se odločila za anketiranje zgolj mladine - srednješolk in srednješolcev, saj mi le-ti ne morejo objektivno odgovoriti na vprašanje, ali bodo v svojem odraslem življenju nadaljevali z obiskovanjem gledališča. Zaradi tega sem se raje osredotočila na abonente SLGC-ja, ki gledališče redno obiskujejo in jih povprašala, kakšne so njihove percepcije mladinskih abonmajev, če so jih sploh obiskovali. S tako pridobljenimi odgovori bom izvedela, kateri dejavnik je današnje abonente pritegnil k nadaljnjemu obiskovanju gledaliških predstav.

V petek, 5. decembra, je bil odziv kar dober, več kot polovica vprašanih je rešila anketo. 'Dnevni izkupiček' anket je bil trideset, kar ni tako malo, glede na to, da sem anketirala zgolj pol ure pred predstavo in še nekaj abonentov po predstavi, saj so po večini že odšli domov. V petek je bila premierna predstava Hiša Bernarde Albe, zato je bilo na predstavi veliko tujcev (med vprašanimi je bilo veliko obiskovalcev iz Beograda, ki niso ustrezali mojemu vzorcu, saj niso bili abonenti), prav tako je bilo veliko obiskovalcev iz ostalih delov Slovenije (ne samo Celjani), ki prav tako niso ustrezali mojemu vzorcu. Najpogostejši izgovor, kadar abonenti niso želeli izpolniti anket, je bil njihov slab vid. Največ abonentov je bilo namreč starejših in s seboj niso vzeli korekcijskih očal.

V soboto, 6. decembra, je bil odziv na mojo prošnjo boljši. Na moj poziv so rešili anketo skoraj vsi; zgolj en par mi je odrekel anketiranje in to zgolj zato, ker se jima je že mudilo na predstavo. V obeh dneh sem tako dobila malo več kot 50 rešenih anket. Najslabši odziv abonentov sem doživela v četrtek, 19. decembra, saj je mojo anketo izpolnila manj kot polovica vprašanih. Tako sem v četrtek pridobila zgolj deset anket.

7.2 Povzetek podatkov, pridobljenih z anketiranjem

7.2.1 Struktura anketirancev

Skupno število pridobljenih veljavnih anket je 62. Sestava anketirancev glede na spol je bila sledeča: več kot polovica je bilo anketirank; 63 % vseh anket so torej izpolnile ženske. Iz SLGC-ja mi dejanskih podatkov o spolni strukturi obiskovalcev niso sporočili, morda takšne evidence niti ne vodijo. Glede na moje opazovanje med samim anketiranjem pa naj omenim, da je bila spolna struktura razporejena približno na polovico. Obiskovalca sta bila največkrat par ali pa je na predstavo prišla skupina prijateljic. Menim, da bi lahko v sami spolni strukturi obiskovalcev in obiskovalk SLGC-ja ženske rahlo prevladovale.

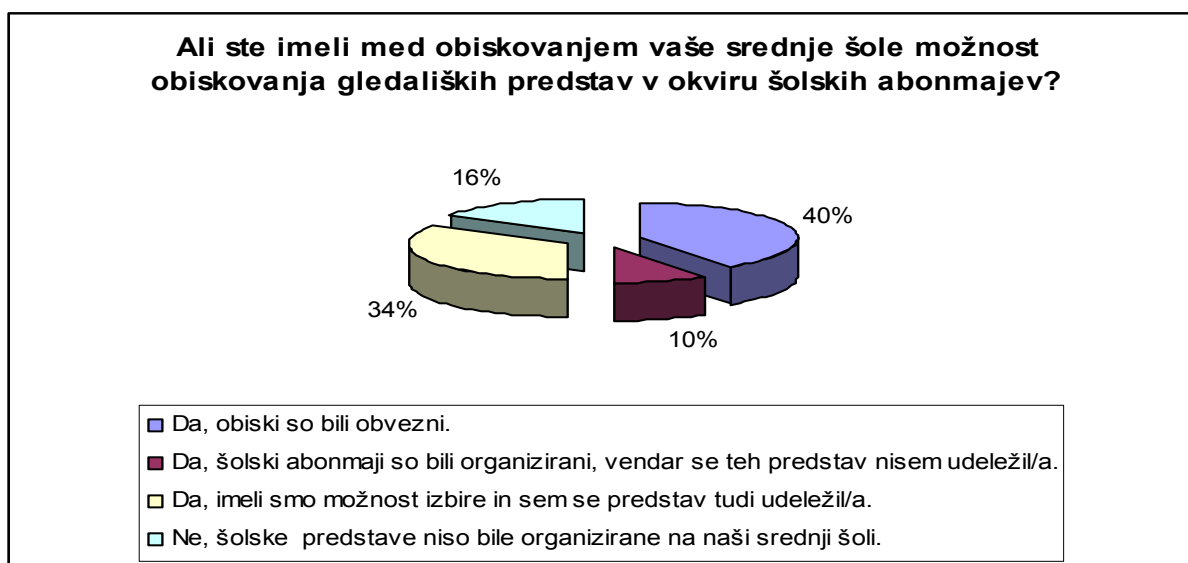
Pri starostni opredelitvi anketirancev sta opazni dve številnejši skupini: to so osebe, ki imajo letnico rojstva med leti 1950 in 1959 in zavzemajo 21 % vseh anketiranih, ter osebe, ki imajo letnico rojstva med leti 1980 in 1989 in zavzemajo dobrih 24 % vseh anketiranih. 8 % anketirancev je bilo rojenih med leti 1930 in 1939, ti so bili najstarejši med anketiranimi. Kot mladino oz. najmlajše bom opredelila anketirance in anketiranke, ki imajo letnico rojstva mlajšo od leta 1980.

7.2.2 Izvajanje mladinskih abonmajev

Rezultati anket so pokazali, da ima SLGC dokaj dolgo zgodovino izvajanja mladinskih abonmajev, saj je kar 84 % vprašanih odgovorilo, da so bili na njihovi srednji šoli organizirani mladinski abonmaji. Od vseh anketirancev, ki so odgovorili, da je njihova srednja šola organizirala ogled predstav v gledališču v okviru abonmajev, zgolj 12 % vprašanih teh predstav ni obiskovalo.

Od vseh najstarejših anketirancev (5 oseb) so trije odgovorili (60 %), da so imeli na srednji šoli organizirane gledališke abonmaje. Vse tri osebe so obiskovale gimnazijo. Ostalih 40 % (dve osebi) najstarejših anketiranih pa je odgovorilo, da njihova srednja šola ni imela organiziranih gledaliških abonmajev. To sta bili srednji šoli za šiviljstvo in promet. Samo eno osebo izmed najstarejših anketirancev so za nadaljnje obiskovanje gledališča navdušile prav gledališke predstave v sklopu srednje šole.

Slika 7.1: Možnost obiskovanja mladinskih abonmajev v srednji šoli

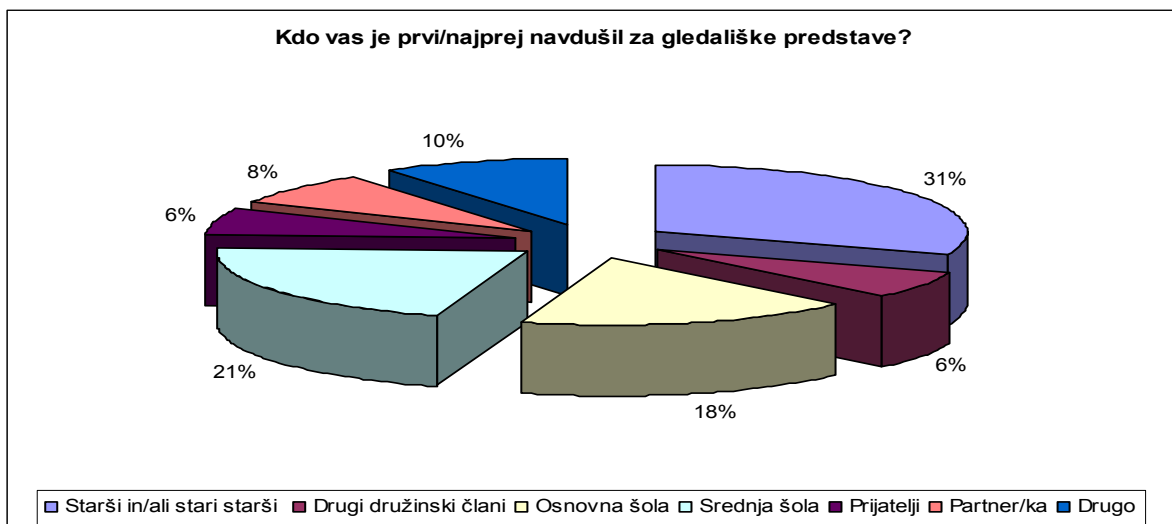
Presenetilo pa me je dejstvo, da srednja šola za predšolsko vzgojo do nedavnega ni imela organiziranih abonmajskih predstav. O tem sta poročala/li dva/e anketiranca/ki, ki spadata v skupino najmlajših. Mladinskih abonmajev tako do nedavnega niso izvajali na oddelku srednje šole za predšolsko vzgojo. Danes v Celju ni več samostojne srednje šole za predšolsko vzgojo, ampak je le oddelek na Gimnaziji Celje – Center. Na srednji ekonomski šoli še niso imeli organiziranih mladinskih abonmajev za generacijo, ki se je rodila v štiridesetih letih, prav tako ne na tekstilni. Za generacijo, ki se je rodila med leti 1930 in 1939, niso organizirali mladinskih abonmajev na poklicnih šolah, kot sta prometna in šiviljska srednja šola. Prav tako pa niso imeli organiziranih gledaliških predstav na srednji živilski šoli za generacijo, rojeno v petdesetih letih. Iz samih anket ne morem sklepati, kdaj točno je določena šola uvedla mladinske abonmaje, podatki zgolj povedo, ali so v času obiskovanja srednje šole anketiranca ali anketiranke že bili ali še niso bili organizirani. Menim, da je bila organizacija odvisna

predvsem od same šole, saj je SLGC izvajal mladinske abonmaje (morda pod drugačnim imenom) vsaj od leta 1949 dalje.

7.2.3 Povod za obiskovanje gledaliških predstav

Mladinski abonmaji niso tako uspešni v navduševanju mladine za obiskovanje gledališča (kot bi lahko sklepali iz intervjuja), saj je le 19 % vseh anketirancev odgovorilo, da so jih za obiskovanje gledališča v odraslem življenju navdušili mladinski abonmaji v organizaciji srednje šole. Najštevilnejši odgovor na vprašanje o prvem navduševanju za gledališke predstave je bil prvi ponujen odgovor. Kar 31,67 % anketirancev je odgovorilo, da so jim prvo navdušenje za gledališče vzbudili starši ali stari starši.

Slika 7.2: Vzbujanje prvega navdušenja za gledališče

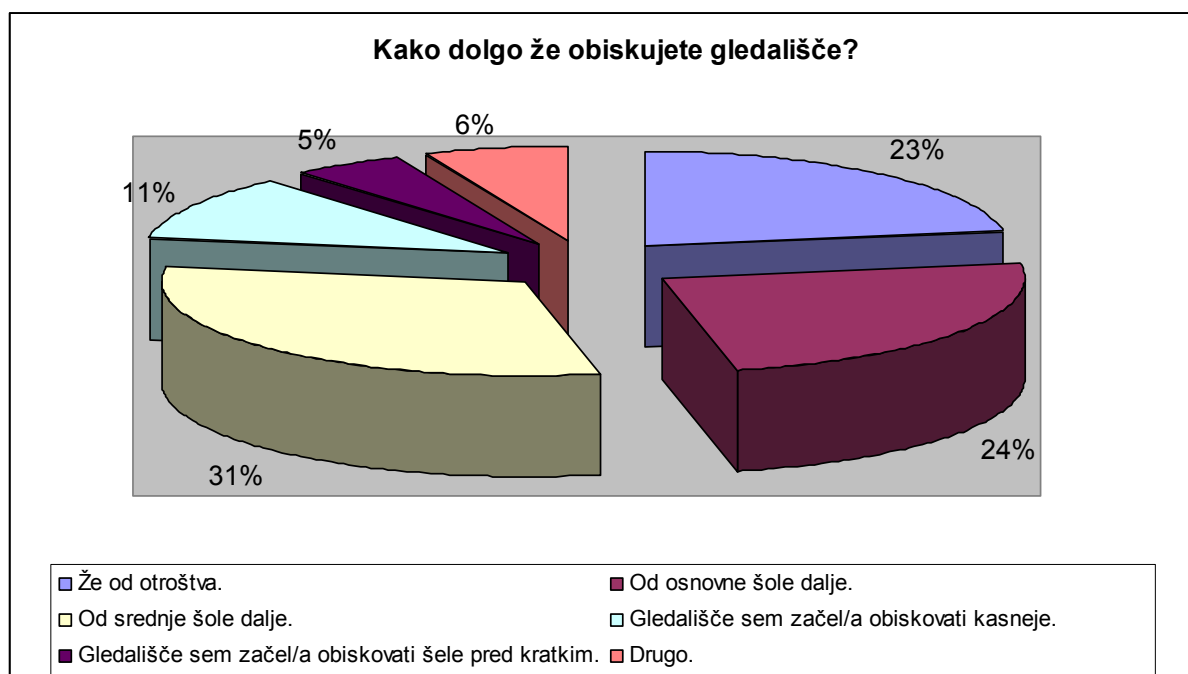

Tisti, ki so se pri četrtem vprašanju (Ali ste imeli med obiskovanjem vaše srednje šole možnost obiskovanja gledaliških predstav v okviru šolskih abonmajev?) odločili za odgovora a ali c, da so obiskovali mladinske abonmaje v okviru srednje šole, so se le v 21,7 % za gledališče navdušili prav na predstavah, organiziranih s strani srednje šole. Znatno večji odstotek (32,6 % vprašanih, ki so na četrto vprašanje prav tako odgovorili z a ali c, so svoje navdušenje pridobili preko staršev ali starih staršev.

7.2.4 Obiskovanje gledališča

Kot je razvidno iz spodnjega grafa, je največ sedanjih obiskovalcev SLGC-ja začelo obiskovati gledališke predstave v srednji šoli in z obiskovanjem nadaljevalo do danes. Druga dva najpogostejša odgovora sta bila, da obiskujejo gledališče od osnovne šole in od otroštva dalje. Iz teh odgovorov lahko sklepam, da je pomembno oblikovanje gledaliških obiskovalcev že v njihovi mladosti, saj so takrat najdojemljivejši. To pomeni, da je potrebno v njihovo socializacijo vnesti komponente kulture na nevsiljiv in njim prijazen način. Prav tako menim, da je za najmlajše pomembno samo razumevanje predstav in njihova izvedba.

Slika 7.3: Začetek obiskovanja gledališča

Anketiranci, ki so se pri vprašanju Kako dolgo že obiskujete gledališče?, odločili za zadnji možni odgovor, to je odgovor drugo, so zraven dopisali, da so začeli redno zahajati v gledališče pred kakšnim letom, dvema, tremi. Ena anketiranka je odgovorila, da gledališče obiskuje, odkar njeni otroci igrajo v predstavah. Menim, da lahko seštejem anketirance, ki so odgovorili na zadnja tri vprašanja, tj. da so začeli obiskovati gledališče šele kasneje ali šele pred kratkim, in tiste, ki so odgovorili drugo. Tako dobim odstotek, ki znaša 22 %. To je malo manj kot četrтина vseh obiskovalcev, ki so začeli obiskovati gledališče šele pred kratkim.

Menim, da so ciljni in najpomembnejši obiskovalci gledališča prav tisti, ki že zgodaj začnejo obiskovati gledališke predstave in tako postane gledališče del njihovega življenja. Takšni obiskovalci zagotavljajo gledališču tudi redno 'obratovanje' in vključevanje novih članov, saj s seboj pripeljejo prijatelja, partnerja/ko, svoje otroke ali pa že vnuke. Tako je nekako zaključen krog navduševanja in pridobivanja novih članov, predstave pa imajo polne dvorane.

Za samo konsistentnost podatkov bom preverila še, koliko se ujema prvo navdušenje nad gledališčem z začetkom obiskovanja gledališča, se pravi, da bom primerjala odgovore na prvo in drugo vprašanje.

Za odgovor c (prvo navdušenje za gledališče v osnovni šoli) se je pri drugem vprašanju odločilo 18 % vseh anketiranih. Samo 18 % izmed teh se pri prvem vprašanju ni odločilo za odgovor b, da že tudi od osnovne šole dalje obiskujejo gledališče. To pomeni, da jih od vseh, ki so se za gledališče najprej navdušili v osnovni šoli, kar 82 % obiskuje gledališče od takrat dalje.

21 % vseh anketirancev je za gledališke predstave najprej navdušila srednja šola. Večina, skoraj 77 %, ki se je za gledališče navdušila v srednji šoli, ga tudi od takrat dalje obiskuje. 77 % se jih je hkrati odločilo za odgovor c pri prvem vprašanju. Ostali so odgovorili, da so se za gledališče navdušili že v osnovni šoli ali v otroštvu, vendar so šele s srednjo šolo začeli vanj redno zahajati.

Če seštejem odgovora a in b na drugo vprašanje, kjer so za prvo navdušenje nad gledališčem poskrbeli družinski člani, dobim kar 47 % vseh anketirancev. 52 % teh anketirancev, ki so jih za gledališče navdušili družinski člani, se je hkrati odločilo za odgovor a pri prvem vprašanju; da obiskujejo gledališče že od otroštva. 17,4 % se jih je hkrati odločilo za odgovor b pri prvem vprašanju, da obiskujejo gledališče od osnovne šole dalje, kljub temu da so jih za gledališče navdušili že družinski člani. Enak odstotek je odgovoril, da je kljub temu, da so ga/jo za gledališče prvič navdušili člani družine, gledališče začel/-a obiskovati redno šele od srednje šole dalje.

Zanimiva je tudi povezava tistih, ki so na vprašanje o navdušenju nad gledališčem odgovorili, da jih je za predstave navdušil ali navdušila njihov partner ali partnerka. 40 % jih je

odgovorilo, da so začeli obiskovati gledališče v srednji šoli, kar 60 % pa, da so gledališče začeli obiskovati kasneje. Enako, da so gledališče začeli obiskovati kasneje ali šele pred kratkim, so odgovorili tudi vsi tisti, ki so jih nad gledališčem navdušili prijatelji.

Med vsemi anketiranci jih je malo manj kot 10 % odgovorilo, da so se nad gledališkimi predstavami navdušili sami. Polovica teh, ki so se navdušili sami, so na prvo vprašanje odgovorili, da gledališče obiskujejo od srednje šole dalje, druga polovica pa, da so gledališče začeli obiskovati kasneje.

Najvišjo povezanost opažam tam, kjer so bili obiskovalci navdušeni nad gledališčem v osnovni ali v srednji šoli. Menim, da je takrat posameznik tudi najdovzетnejši za takšne predstave in če ga podpirajo tudi starši, je gledališču uspeh zagotovljen. Prav tako menim, da ima za takšen odziv velik vpliv tudi sama izvedba in razumevanje predstav.

7.2.4.1 Povezava med prvim navdušenjem nad gledališčem in začetkom rednega obiskovanja gledališča

V tem podglavju bom zgoraj nakazano povezanost med prvim navdušenjem nad gledališčem in začetkom rednega obiskovanja gledališča še statistično preverila, in sicer s koeficientom povezanosti (r). Njegova formula se glasi:

$$r = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \mu_x) \cdot (y_i - \mu_y)}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (x_i - \mu_x)^2 \cdot (y_i - \mu_y)^2}}$$

Koeficient povezanosti ali korelacije lahko zavzema vrednosti med -1 in 1. Bližje ko je koeficient povezanosti številki ena, večja je pozitivna povezava spremenljivk; večja se vrednost prve in druge spremenljivke. Negativna povezava med spremenljivkama je, kadar je vrednost koeficienta povezanosti bližje -1. Takrat se vrednosti ene spremenljivke večajo, vrednosti druge pa manjšajo. Kadar je koeficient korelacije blizu 0, pomeni, da spremenljivki nista povezani.

Za izračun koeficienta korelacije sem najprej poenotila možne odgovore na obe vprašanji; to sta prvo in drugo vprašanje v anketi. Kot neodvisno spremenljivko sem določila odgovore na

drugo vprašanje, ki se glasi: Kdo vas je prvi/najprej navdušil za gledališke predstave? Možni odgovori so bili: a) starši in/ali stari starši, b) drugi družinski člani, c) osnovna šola, d) srednja šola, e) prijatelji, f) partner/ka in g) drugo. Za odvisno spremenljivko pa sem določila prvo vprašanje, ki se glasi: Kako dolgo že obiskujete gledališče? Odgovori, med katerimi so anketiranci izbirali, se glasijo: a) že od otroštva, b) od osnovne šole dalje, c) od srednje šole dalje, d) gledališče sem začel/a obiskovati kasneje, e) gledališče sem začel/a obiskovati šele pred kratkim in f) drugo.

Nato sem poenotila odgovore na obe vprašanji; pri neodvisni spremenljivki sem združila odgovora a in b, saj oba ustrezata odgovoru a pri odvisni spremenljivki, namreč da se je posameznik navdušil za gledališče preko družinskih članov in da je začel gledališče obiskovati že v času svojega otroštva. Prav tako sem pri prvem vprašanju združila odgovore d, e in f, pri drugem pa odgovore e, f in g, saj časovno dokaj sovpadajo.

Nato sem izračunala aritmetično sredino obeh spremenljivk (odgovorov na prvo in drugo vprašanje) μ_x in μ_y (navedeno v tabeli 7.1).

Tabela 7.1: Aritmetična sredina obeh spremenljivk

μ_x	15,5
μ_y	15,5

Pri tem sem kot x določila neodvisno spremenljivko, ki zajema odgovore na drugo vprašanje, in kot odvisno spremenljivko y odgovore na prvo vprašanje.

Sledil je izračun koeficienta povezanosti oziroma korelacije med spremenljivkama, prikazan v tabeli 7.2, iz česar sledi, da je r/koeficient povezanosti 0,706824682. To pomeni, da obstaja linearna povezava med obema spremenljivkama; 70 % možnosti je, da se posameznik istočasno odloči za redno obiskovanje gledališče, potem ko je prvič nad njim navdušen.

Tabela 7.2: Izračun podatkov koeficienta povezanosti za obe spremenljivki

x_i	y_i	$x_i - \mu_x$	$y_i - \mu_y$	$(x_i - \mu_x)^2$	$(y_i - \mu_y)^2$	$(x_i - \mu_x)^2 * (y_i - \mu_y)^2$
23	14	7,5	-8	56,25	64	3600
11	15	-4,5	-20	20,25	400	8100
13	19	-2,5	-18	6,25	324	2025
15	14	-0,5	-16	0,25	256	64

7.2.5 Mnenje najmlajših

Menim, da lahko zanimivost gledaliških predstav v okviru mladinskega abonmaja najbolje ocenijo najmlajši anketiranci, saj še ni tako dolgo, odkar so zapustili srednješolske klopi. Med najmlajše anketirance sem uvrstila osebe, ki imajo letnico rojstva 1980 ali kasneje; teh je bilo skupaj slaba tretjina vseh vprašanih (31 %). 76 % anketirane 'mladine' je menilo (odprt odgovor na vprašanje št. 5), da so bile predstave v okviru mladinskih abonmajev, ki so jih organizirale srednje šole, zanimive, odlične, dobre, navdušujoče. 24 % anketirane 'mladine' je menilo, da je bilo nekaj predstav dobrih, da pa so bile tudi slabe, ki niso znale pritegniti najstnika niti jih le-ta ni mogel razumeti.

Zgolj ena najmlajša anketiranka, ki je obiskovala oddelek za predšolsko vzgojo na Gimnaziji Celje – Center, je odgovorila, da v sklopu srednje šole niso imeli organiziranih gledaliških predstav. Vsi ostali anketiranci, mlajši od 28 let, so odgovorili, da so imeli organizirane gledališke predstave v sklopu mladinskega abonmaja na srednji šoli.

Kljub pozitivnemu mnenju o gledaliških predstavah v srednji šoli, sta le dva najmlajša anketiranca/ki (to je nekaj manj kot 10 % mladih anketirancev) odgovorila/i, da so ju za nadaljnji obisk gledališča navdušile predstave v sklopu srednje šole. Nekaj več, pet oz. 24 % najmlajših anketirancev (ne isti anketiranci) so odgovorili, da obiskujejo gledališče od srednje šole dalje. 33 % jih je odgovorilo, da gledališke predstave obiskujejo od otroštva in enak delež je odgovoril, da jih obiskujejo od osnovne šole dalje.

8 PRIMERJAVA PODATKOV, PRIDOBLENIH Z INTERVJUJEM IN ANKETIRANJEM

Glede na pridobljene podatke iz intervjuja in anketiranja lahko sklepam, da se SLGC dosti bolj trudi za svoje najmlajše obiskovalce kot pa za publiko, za katero trdijo, da jim je najdragocenejša. To so opazili tudi anketiranci, saj so o prvem navdušenju in o začetku obiskovanja gledališča poleg srednje šole konkurenčno postavili osnovno šolo. Da so otroške predstave ene izmed boljših in da vplivajo na kasnejše obiskovanje gledališča, so prav tako potrdili anketiranci, saj jih je kar (če seštejem otroštvo in osnovno šolo, ki oba spadata pod

šolski abonma) 47 % odgovorilo, da gledališče obiskujejo od otroštva ali osnovne šole dalje. Za obe kategoriji obiskovalcev pa SLGC pripravlja iste predstave.

Prav tako SLGC nima organizirane kakšne posebne 'promocije', oglaševanja svojih mladinskih abonmajev, ne izpostavljajo posebnosti gledališča, predstav, prilagojenih dijakom, zanimivih tem ipd. Obiskovanje predstav je za dijaka bolj kot ne obvezno, saj mu šola določi kdaj in kaj naj gleda. Predstave prav tako izbirajo profesorji s srednjih šol, seveda izmed tistih, ki so jih za določeno leto izbrali v SLGC-ju.

Menim, da se samo gledališče premalo ukvarja s srednjimi šolami in dijaki, posveča jim premalo pozornosti. Prav tako menim, da bi lahko vsako drugo, če ne že vsako leto, pripravili eno predstavo, ki bi se dijakov dotikala, npr. predstava, ki bi uprizarjala vsebino knjige, ki je določeno leto predpisana za obravnavo na maturi ali delo kakšnega drugega avtorja, ki ga dijaki obravnavajo v srednji šoli. Ga. Volfand je sicer omenila, da skušajo pri izboru repertoarja upoštevati želje mladinskega občinstva (uprizorjanje del, ki jih obravnavajo v šoli), vendar jih vseeno vsako leto ne zmorejo uprizoriti.

Glede na podatke, pridobljene z anketiranjem, lahko trdim, da ima pri navduševanju za gledališče še vedno pomembno vlogo ožja družina, ki nasploh vzpostavi stik med otrokom in gledališčem. Tako je zelo pomemben prvi vtis, ki ga na otroka naredi gledališče in predstava, ki jo gleda. Statistično sem s koeficientom povezanosti pokazala, da obstaja pozitivna povezava (korelacija) med všečnostjo prve predstave in prvega stika z gledališčem ter nadaljnjim obiskovanjem. Takšno navdušenje nad predstavo je najpomembnejše v osnovni in srednji šoli, saj je v obeh primerih več kot 75 % vprašanih odgovorilo, da od prvega navdušenja dalje obiskujejo gledališče.

Tako bi se moralo ne samo SLGC, ampak tudi vsa gledališča, najbolj potruditi za osnovnošolsko in srednješolsko publiko. Glede na podatke, pridobljene z intervjujem in anketo, lahko trdim, da se osnovnošolci bolj navdušijo nad predstavami in od takrat dalje obiskujejo gledališče, ker se v samem gledališču za njih tudi najbolj potrudijo. Ga. Volfand je tudi jasno povedala, da vsako leto pripravijo posebno predstavo prav za njihove najmlajše, to je za osnovnošolce. Morda je tudi zato malo manjša povezava med prvim navdušenjem nad gledališčem v srednji šoli in njegovim nadaljnjim obiskovanjem, saj v SLGC za srednješolce

ne pripravijo posebnih predstav, ampak jim ponudijo zgolj predstave, ki jih imajo določeno leto na svojem repertoarju in jih hkrati izvajajo za odrasle abonente.

9 ZAKLJUČEK

Celotno nalogo sem skušala čim bolj empirično zastaviti, saj je s tem pridobila uporabno vrednost. Kombinacija polstrukturiranega intervjuja z zaposleno in ankete, izvedene na obiskovalcih SLGC-ja, je pokazala na diskrepanco med dojemanjem mladinskih abonmajev s strani samega gledališča in s strani obiskovalcev. Kot je poudarila ga. Volfand, je za njih srednješolsko občinstvo zelo pomembno, vendar pa v nasprotju s svojimi izjavami za ta segment občinstva ne naredijo nič posebnega, da bi ga bolj pritegnili k rednemu obiskovanju.

Pregledana in povzeta literatura je pokazala, da se je le malo avtorjev, ki so se posvečali tematiki občinstva, osredotočilo na publiko. Le-ta je eden ključnih dejavnikov za uspeh gledališke predstave in posledično tudi samega gledališča kot ustanove. Tisto, na kar so se avtorji osredotočali, pa je bolj del prenosa in sprejemanja sporočila, ki ga takšna predstava posreduje. Le malo se jih je podalo v empirične raziskave občinstva, ki bi lahko povedale, kakšna je sploh sestava občinstva, kaj rado gleda in kateri dejavniki k temu prispevajo. Ugotovila sem, da je gledališko občinstvo dokaj neraziskan pojav. Glede na to, da je danes konzumacija Kulture določena in obravnavana predvsem s kapitalistično-potrošniške strani, bi se lahko takšne kulturne institucije zgledovale po profitnih organizacijah, vsaj glede samopromocije in oglaševanja. Menim, da so posamezniki danes navajeni, da so z vseh strani 'bombardirani' z oglasi, ki jim podajajo informacije o dogodkih. Če med takšnimi oglasi ni informacij o gledaliških predstavah, lahko posameznik meni, da ne obstajajo ali na njih popolnoma pozabi. Sama prepoznavnost gledališč v Sloveniji pa je že tema za nadaljnjo raziskavo.

Glede na rezultate anket hipotezi ne morem nedvoumno potrditi ali zavrniti. Podatki, pridobljeni z anketiranjem, mi niso dali nedvoumnih podatkov o priljubljenosti in pomembnosti obiskovanja gledališča v srednji šoli. Tako prve hipoteze, ki se glasi: Mladinski abonmaji Slovenskega ljudskega gledališča Celje pripomorejo k večji povezanosti mladine s kulturnimi dobrinami, ne morem nedvoumno potrditi, saj so najmlajši anketiranci večkrat

odgovorili, da jim obiskovanje mladinskih abonmajev ni bilo najbolj všeč. Takšna ugotovitev niti ni presenetljiva, saj SLGC za mladino nima prilagojenih predstav, niti nima predstav, ki bi bile za mladostnike posebno popularne ali aktualne. SLGC v nasprotju z izjavami intervjuvanke večjo pozornost usmerja na mlajši del obiskovalcev, to so predšolski in osnovnošolski otroci. Vendar pa v nasprotju z mnenjem najmlajših, koeficient korelacije pokaže dokaj močno povezavo med prvim navdušenjem in nadaljnjim obiskovanjem gledaliških predstav.

Mladinski abonmaji v SLGC-ju torej do neke mere pripomorejo k večji povezanosti mladine s Kulturo, če ni takšen način stika celo edini v mladostnikovem življenju. Vendar pa so še dokaj omejeni, saj srednješolcem samih gledaliških predstav ne približajo dovolj, predstave so jim večkrat nerazumljive, kar jih le dodatno odvrne od obiskovanja gledališča. Kadar pa ima mladostnik pozitivno izkušnjo s prvim stikom z gledališčem, takrat je verjetnost, da se bo v odraslem življenju vanj vrnil, velika. S tem je druga hipoteza, ki se glasi: Pozitivna izkušnja posameznikov v srednji šoli z gledališči, v tem primeru s Slovenskim ljudskim gledališčem Celje, se kaže tudi v odraslem življenju; posameznik se vrača v gledališče, potrjena. Za samo gledališče je torej zelo pomembno izboljšanje posameznikove prve izkušnje z njim. To pa seveda pomeni več vlaganja časa in dela v izpopolnjevanje repertoarja predstav, ki so namenjene prav mladini.

V celotni nalogi sem se osredotočala bolj na način, kako se mladina in tudi ostali posamezniki vključujejo v gledališče, kako ga razumejo in dojemajo ter kaj za reprodukcijo občinstva naredi samo gledališče. Nisem pa problematizirala, zakaj se SLGC (bolj) ne potruži za svojo najbolj zeleno občinstvo, saj mladina takšnim organizacijam omogoča delovanje v prihodnosti, so njihovo občinstvo v prihodnosti. Morda se za srednješolce ne potrudijo bolj zaradi omejenosti proračuna. Vendar menim, da višina proračuna ne bi smela biti tako velika ovira, saj bi lahko vsaj eno predstavo, ki jo imajo prav tako v 'navadnem' abonmaju, prilagodili mladini. Lahko bi ji jo prilagodili vsebinsko (izbor predstave, ki jo v obliki proze, poezije ali dramatike obravnavajo v učnih načrtih) ali pa bi lahko prilagodili način uprizoritve. Menim, da se je samo gledališče zaradi zagotovljene vsote finančnih sredstev, ki jih prejme s strani države malo polenilo in se začelo osredotočati zgolj na trenutno občinstvo, s tem pa je začelo zanemarjati mladinski segment občinstva. Če se SLGC lahko potruži za svoje najmlajše, menim, da se lahko potruži tudi za tiste, ki so jim najbolj pomembni.

Kljub vsemu menim, da je SLGC na dobri poti, da si pridobi pozornost srednješolske publike, saj so pred kratkim zaposlili osebo, ki je zadolžena za stike z javnostjo. K tej pozornosti bosta samopromocija in oglaševanje veliko pripomogla. Prav tako so dober znak povezovanja z mladino gledališke delavnice, kjer srednješolci spoznavajo delovanje gledališča, in izvajanje gledaliških projektov, kot je To ti je lajf, ki je eden izmed redkih projektov, ki je uspel ne samo na regijski, ampak tudi na državni ravni. Menim, da bi se priljubljenost SLGC-ja močno povečala, če bi spremenili način izbiranja gledaliških predstav. S tem mislim na mladostnikom prilagojene predstave, ki sovpadajo z učno snovjo in jim jo skušajo približati z uprizoritvijo, ki jim je razumljiva. Prav tako menim, da imajo pri sami priljubljenosti gledaliških predstav pomembno vlogo tudi profesorji, ki srednješolcem vsebino (če sploh) predstavijo.

10 LITERATURA

Bela knjiga evropske komisije. 2001. *Nova spodbuda za evropsko mladino*. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/ (26. januar 2009).

Bennett, Susan. 1997. *Theatre audiences. A theory of production and reception*. London: Routledge.

Bourdieu, Pierre. 1990. *Media, Culture, Society, a critical reader*. London: Sage.

Chaim, Ben Daphna. 1981. *Distance in the theatre. The aesthetics of audience response*. Michigan: UMI Research press.

Dhomme, Sylvain. 1969. *Moderno gledališče v zadnjih sto letih*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Easterby-Smith, Mark, Richard Thorpe in Andy Lowe 2005. *Raziskovanje v managementu*. Koper: Fakulteta za management.

Ferligoj, Anuška. 1995. *Osnove statistike na prosojnicah*. Ljubljana: FDV.

Filmski sklad Republike Slovenije javni sklad. 2007. *Nagrade 11. Festivala slovenskega filma*. Dostopno prek: <http://www.film-sklad.si/index.php?module=strani&stranid=10&ajdi=648> (26. januar 2009).

Gradišnik, Fedor. 1952. Pereči problemi našega gledališča. *Gledališki list MG Celje 1952/53*.

--- 1960. Drugo desetletje. *Gledališki list Slovensko ljudsko gledališče v Celju, sezona 1960/61*.

Javoršek, Jože. 1960. *Harlekinov plašč: zapiski o evropskem gledališču XX. stoletja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Jay, Martin. 1991. *Adorno*. Ljubljana: Študentska organizacija univerze v Ljubljani: Knjižna zbirka Krt 72.

Kroeber, Alfred Louis in Clyde Kluckhohn. 1952. *Culture: a critical review of concepts and definitions*. Cambridge: The museum.

Kosi, Tina. 2009. Spoštovani obiskovalci SLG Celje! *Sezona 20082009, repertoarna knjižica* (58): 2-3.

Mladinski svet Slovenije ob mednarodnem dnevu mladih. 2006. *Ali za državo mladina ne obstaja?* Dostopno prek: <http://www.najdi.si/search.jsp?q=mladina+opredelitev&hpage=web> (26. januar 2009).

Neumam, Lawrence W. 2006. *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. Boston: Pearson.

Pezdir, Slavko. 1991. Asketska uprizoritev uspešnice. *Gledališki list SGL Celje 1991–92*.

Ragin, Charles. 2007. *Družboslovno raziskovanje: enotnost in raznolikost metod*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Simon, Tomaž. 2008. To ti je lajf. *Sezona 2008–2009, repertoarna knjižica* (58): 20.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 1991. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Slovensko ljudsko gledališče Celje. *O gledališču*. Dostopno prek: <http://www.slg-ce.si/index.php?p=1&id=1> (26. januar 2009).

Vurnik, France. 1990. Politična satira v pravljici. *Gledališki list SGL Celje 1990–91*.

Williams, Raymond. 1997. *Navadna kultura: izbrani spisi*. Ljubljana: Studia humanitatis.

Zakon o mladinskih svetih. Ur. l. RS 70/2000. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200070&stevilka=3305> (26. januar 2009).

Zgodovina celjskega gledališkega življenja. 1948. *Gledališki list Celje, sezona 1948–49*.

Žmavc, Janez. 1973. Hišne vesti. *Gledališki list SGL Celje 1973/74*.

11 PRILOGE

PRILOGA A: VPRAŠALNIK ZA INTERVJU

ZGODOVINA

Kakšna je zgodovina šolskih abonmajev v vašem gledališču?

Kdaj ste uvedli šolske abonmaje?

Ali se od takrat izvajajo neprekinjeno?

Kako se v praksi obnesejo šolski abonmaji?

Kakšen je odziv šol na šolske abonmaje?

UTEČENOST ŠOLSKIH ABONMAJEV

Ali so šolske abonmajske predstave redna praksa vašega gledališča?

Ali Slovensko ljudsko gledališče Celje spodbuja šolske abonmajske predstave? Če da, kako? (Bi lahko govorili o kakšni promociji?)

Ali ste v zadnjih letih glede šolskih abonmajev uvedli kakšne spremembe, novosti? Če da, zakaj? Če ne, zakaj?

IZBIRA ŠOLSKIH ABONMAJEV

Kdo izbira igre, ki jih uprizarjate za šolske abonmaje? Ali so uprizoritve blizu mladini po vsebini, glede na obravnavano snovi v šoli? Ali so uprizoritve iger novejšega nastanka; sodobne?

Ali se glede izbire uprizoritev morda prej posvetujete z vodstvom katere od šol?

Kaj igra največjo težo pri odločanju za uprizoritve določenih iger za šolski abonma?

ODZIV GLEDALCEV

Kaj pričakujete od šolskih abonmajev?

Kakšen odziv ste zasledili med srednješolci po ogledu vaših predstav? So navdušeni?

Ali se opazi razlika med odzivom do igre med različnimi srednjimi šolami? Če da, kakšna je razlika?

PRILOGA B: TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z OSEBO, KI JE V SLOVENSKEM LJUDSKEM GLEDALIŠČU ODGOVORNA ZA MLADINSKE ABONMAJE

V (Tadeja Lah): Prvo vprašanje, ki vam bi ga zastavila je, kakšna je zgodovina šolskih abonmajev v vašem gledališču? Kdaj ste jih uvedli, kako se izvajajo?

O (ga. Jerneja Volfand): *Katerega leta natančno smo jih uvedli, nimamo podatka; je pa zagotovo približno štirideset let, odkar tečejo abonmaji. Šolski in mladinski; imamo namreč razdeljeno. Šolski predstavljajo osnovne šole, mladinski pa srednje.*

V: Bolj bi me zanimali prav mladinski abonmaji, ker sem se osredotočila na srednješolce.

O: *Njihova zgodovina je v bistvu zelo podobna ... Tako od začetkov pa do danes vključno s to sezono, mladinski abonmaji normalno tečejo vsako sezono.*

V: Potem ni bilo nobenih prekinitev, da se kakšno sezono ne bi izvajali?

O: *Ne. Ne, ne.*

V: Kako pa se v praksi obnesejo ti abonmaji? So kakšne težave s strani šol ...?

O: *Rekla bi, da zelo dobro. Včasih imamo problem z usklajevanjem ur začetkov predstav. V Celju so namreč zadnjih dvajset let ti abonmaji skoraj praviloma dopoldan. To malo otežuje notranjo organizacijo dela gledališča. Ampak vsako sezono smo to uspeli nekako rešiti, tako da imamo zelo lepe izkušnje s srednješolci. Tu in tam je kdaj kakšna šola v dvorani malce nemirna, če gre za predstavo, ki je žanrsko zahtevnejša ali pa jih manj zanima. Sicer pa z vsemi srednjimi šolami zelo dobro sodelujemo.*

V: Zanimalo bi me, če imate kakšne arhive ali gledališke liste o šolskih predstavah.

O: *Vse gledališke liste o predstavah imamo shranjene. Pri nas so predstave, ki so v mladinskem abonmaju, tudi v abonmaju za odrasle. Že vsa leta se srednje šole odločijo, katere predstave z našega repertoarja bodo gledali. To pomeni, da vsako sezono, že nekaj let zapored, postavimo šest premier. Vsaka srednja šola se odloči za svoje število predstav. Npr. 1. gimnazija v Celju gleda štiri predstave, kakšna druga šola gleda tri, nekatere celo samo dve abonmajski predstavi. Skratka, odločijo se za predstave z repertoarja. Za dijake nimamo posebej zorganiziranega mladinskega abonmaja, torej da bi posebej za njih študirali predstave.*

V: Za osnovnošolski abonma pa so druge predstave?

O: *Da, za osnovne šole pripravimo vsako sezono eno otroško predstavo. Mi imamo pet predstav za odrasle in eno otroško. To je naš repertoar. Tako v abonma vključimo našo otroško predstavo, za drugo pa v goste povabimo kakšno drugo gledališče.*

V: Se pravi, da sta potem v šolskem abonmaju samo dve predstavi.

O: *Tako je, samo dve.*

V: Še eno vprašanje bi zastavila glede utečenosti šolskih abonmajev. Se pravi, da so redna praksa vašega gledališča?

O: *Redna praksa, že dolga leta ...*

V: Šolske abonmajske predstave seveda spodbujate. Zanima me, če imate slučajno kakšno promocijo?

O: *Da, mi vsekakor spodbujamo obisk šolskih predstav. V bistvu se vsi zavedamo, da je to publika, ki se bo slej kot prej vrnila v teater, in sicer kot srednješolci. Če so v srednji šoli navajeni vsaj malo hoditi v gledališče, se potem radi vračajo. To je pokazala tudi naša praksa. Srednješolci, ki so odšli študirat v Ljubljani in so imeli vmes, recimo, majhne otroke, jih kakšnih osem let ni bilo v gledališče. Ko so jim pa otroci zrasli, so se pa vrnil. To je podatek, ki zagotovo drži.*

Vsako leto organiziramo tudi sestanek s kulturnimi animatorji po šolah, na katerem predstavimo repertoar in izpostavimo predstave, ki bi bile zanimivejše za srednješolce. Drugače pa smo dnevno v navezi s šolami po telefonu.

V: Zanima me, če ste s tistimi, ki so se po večletni pavzi vrnil, opravili kakšno raziskavo?

O: *Ne, ne.*

V: Mogoče kakšno anketo?

O: *Ne, nismo opravili niti raziskave niti ankete. Komaj pred pol leta smo zaposlili osebo za stike z javnostmi in marketing. Tako da se z anketami, vprašalniki itd. nismo ukvarjali. To je informacija iz naše blagajne. Recimo, naši blagajničarki povedo, da so bili nazadnje v gledališču v srednji šoli, zdaj so se pa odločili, da si kupijo abonma za odrasle. Lahko so pri nas delali tudi kot biljeterji srednješolci, ki jih je kar precej in se vračajo. To je za nas najdragocenejša publika.*

V: To je nekako poanta moje naloge.

O: *Zelo dragocena, res. In jih ujčkamo, res jih ujčkamo.*

V: Ste uvedli kakšne spremembe, novosti v teh abonmajih? Npr. glede števila predstav, glede iger ...

O: Pri številu predstav in uri predstave smo precej fleksibilni in se prilagajamo šolam. Za štirideset let nazaj ne vem, vem pa, da smo imeli dvajset let nazaj mladinski abonma določen. To pomeni, da smo mi kot gledališče že vnaprej določili, katere predstave bodo v mladinskem abonmaju. V zadnjih letih pa se dogovarjamo s šolami. Vedno povabimo profesorje na odprto generalko, tako da predstavo vnaprej vidijo in naknadno določamo izbrano predstavo. Tako da se za število predstav, za čas uprizoritve predstav in katere predstave bodo gledali, skupno dogovorimo. Uskladimo njihove urnike z našim.

V: Se pravi, da potem usklajujete...

O: Tako je. Če se pojavi v sezoni kakšna nova želja, zahteva ali karkoli drugega, jo skušamo realizirati.

V: Tako, pa sva prišli do tretjega sklopa mojih vprašanj: kdo izbira igre, ali so te uprizoritve mladini po vsebini blizu? Rekli ste, da ponujate mladini igre, ki so v bistvu namenjene odraslim.

O: Treba je povedati, da je orientacija konkretno našega gledališča ta, da smo abonmajsko gledališče. Pokrivamo precej veliko regijo. Po nalogu ministrstva moramo ugoditi, da tako rečem, čim širši publiki. To pomeni, da mora naša umetniška vodja, ki repertoar izbira, upoštevati specifičnost Celja kot mesta, število prebivalcev in vso širino. Skratka, na repertoar mora dati komedijo, tragedijo, dramo in vsako leto predstavo za otroke. To je direktiva ministrstva. Naše gledališče je že od ustanovitve naprej nekako zorientirano v to smer. Umetniški vodja mora pri izboru tekstov, se pravi pri repertoarju, gledati na odraslo publiko, zelo široko na mladinsko in na otroke. V tem sklopu se potem skuša vsako sezono najti predstava, ki je pa mogoče tudi srednješolcem s samo vsebino ali pa z načinom realizacije predstave, od igre, režije itd., blizu.

V: Če se ne motim, uprizarjate tudi igre, ki so narejene po knjigah za maturo?

O: Tudi. Včasih je podatek, katera knjiga je za maturo, težko dobiti. Ministrstvo za šolstvo smo že zaprosili (pa nismo bili edino gledališče), da bi kakšna tovrstna informacija prišla v teater dovolj zgodaj. Dijaki in profesorji imajo to radi. Se nam je pa že pokrilo in bilo je odlično, kadar nam je to uspelo. Vsekakor pa je prisotno zanimanje za avtorje, ki jih imajo v učnem načrtu srednje šole. Seveda pa je pri nas to problem glede na število srednjih šol v Celju, saj nimajo vse istega učnega načrta. Npr. gimnazijci obravnavajo Lorco, strojna šola je sploh nima, elektro je nima, kemijska je nima. Tako da je to ... samo en trenutek...

(Sledi prekinitev zaradi telefonskega klica.)

O: *Včasih pa se nam posreči veliki met. Predlansko sezono smo organizirali gledališke delavnice. Z dopisom smo nanje povabili vse srednje šole. Odzval se je Šolski center Celje, in sicer Gimnazija Lava. Nekaj dijakov te šole je prihajalo k nam v gledališče skoraj celo sezono. Pogovarjali so se o domačih problemih, o svetovnem nazoru, o politiki, skratka, o marsičem. Na te teme so dijaki tudi pisali pesmi ali prozo ali dramska besedila. Potem je takrat na umetniška vodja Tina Kosi te prispevke zbrala in jih spravila v dramaturško obliko, iz katere je nastala predstava. Naslov je bil *To ti je lajf*. To predstavo smo pri nas igrali in jo še vedno igramo, čeprav so mimo že tri sezone. To je bila res odlična predstava. Po njej je bil posnet tudi film, ki je zdaj v Portorožu dobil celo nagrado. To so seveda projekti, ki jih ne moremo vsako leto zagotoviti srednjim šolam. Enostavno nas je premalo zaposlenih, prav tako smo vezani s finančnim programom s strani ministrstva. To so posebni projekti, ki so mogoči vsakih nekaj sezon.*

V: Kaj pa potem igra največjo težo pri izbiri iger? To, da imate dogovor z ministrstvom, da se prilagajate prebivalcem ali pa kar je najlažje izvedljivo s strani ...?

O: *Vsakega malo. Gre kar za vijuganje med vsemi zahtevami. Ugoditi je treba čim širši publiki. Vsako leto pa se precej potrudimo za otroško predstavo. Ta pri nas nikoli ni, recimo, z okrnjeno sceno ali pa z okrnjenimi kostumi. To so bogate predstave, z veliko igralsko zasedbo. V bistvu je cena enaka, kot so cene predstav za odrasle. Včasih je otroška predstava celo dražja. Seveda je to osnovnošolska publika. Da bi za srednjo šolo lahko naredili vsako sezono eno takšno predstavo, nimamo možnosti. Tako mora umetniški vodja vseeno gledati, da abonma, ki je za odrasle, upošteva tudi zahteve srednješolske publike.*

V: Potem me še zanima, ali igrate različne predstave za različne letnike srednjih šol ali enako za vse letnike in se potem, recimo, na vsaka štiri leta zamenja ali ...?

O: Vedno se dogovorimo s šolo. Izobraževalnih programov je danes ogromno. To so dvoletni, triletni, štiriletni, kar je peta stopnja. Zadnjih pet, šest let šole same izberejo predstave, ki so žanrsko mogoče manj zahtevne za program ...

V: A tako?

O: Govorim za dvoletne ali pa triletno.

V: A res?

O: *Prej sem omenila Hišo Bernarde Alba. Lorca je dokaj zahteven avtor, zato ga, na pamet govorim, Srednja gostinska šola ne bo gledala. Gledali bodo komedijo, nato lansko predstavo Steinbecka, ki je kot avtor dokaj poznan. Predstava je gledljiva, ni pa zelo, zelo zahtevna igra in ji je enostavno slediti. Že na predstavitvenem sestanku, ki ga imamo z animatorji, Tina Kosi*

tekste malo širše predstavi. Sploh sodobne, ki jih profesorji ne poznajo tako dobro. Že takrat se dogovorimo, kaj je po njenem občutku primernejše za katero šolo. Skratka, vse se dogovorimo s srednjimi šolami.

V: Se pravi, potem se predstave ne razlikujejo glede letnikov?

O: Največkrat ne. Včasih se kakšna šola odloči, da pripeljejo, recimo, gledat kakšno predstavo same četrte letnike, ampak zelo, zelo redko.

(Prekinitev zaradi telefonskega klica.)

O: *Štiri predstave. Se pravi, izberejo štiri predstave z našega repertoarja. Zraven so lahko tudi lanske ponovitve. Recimo premiero, ki jo imamo meseca maja, po navadi srednje šole ne gledajo, ker imajo že ...*

V: ... konec.

O: *Prepozno je. Prav tako dijakom ni več všeč hoditi v gledališče maja. Spomladansko predstavo po navadi potegnemo naprej v jesenski termin. Recimo, letos se je 1. gimnazija odločila, da prvi in drugi letniki gledajo štiri predstave, tretji in četrta pa samo tri. Tako se potem iz predstav, ki so na razpolago, odločijo, katere štiri oziroma tri bodo gledali.*

V: Ali igre, ki jih izbirate, izbirate po žanrih ali se osredotočite na to, kar igrajo druga gledališča, kar je trenutno moderno ...?

O: *Umetniški vodja to izbira čisto po lastni presoji. V množici tekstov, ki jih pozna in jih še bere, odbira tekste, ki so zanimivi, ker so sodobni in se dotikajo družbe oziroma dogajanja v njej ali zaradi neke zgodovinske vrednosti. To pomeni, da se vsake toliko časa da na repertoar neko klasično delo Cankarja, Shakespearja, Molliera ... Ob tem mora umetniški vodja gledati na širino povpraševanja. Se pravi, da ima abonma, ki vsebuje pet predstav, za vsakega gledalca nekaj. Umetniški vodja ima čisto proste roke, kakšen repertoar naredi. Mora pa navznoter upoštevati tudi velikost igralskega ansambla in vse zadeve, ki jih ima gledališče še v ozadju ...*

V: Se pravi, da se lahko realno izvede.

O: *Tako. Mi bi težko npr. odigrali vsako sezono pet zgodovinskih dram ... štirideset ljudi v zasedbi, recimo, je nemogoče, ker imamo premalo igralcev in premalo tehnično podporo, tako da vse stvari ...*

(Prekinitev zaradi telefonskega klica.)

V: Katere igre se letos igrajo v mladinskem abonmaju?

O: *Jih zdaj naštejem ali ...?*

V: Da.

O: *Steinbeck: Ljudje in miši, Simon Bent: Elling, Tina Kosi: To ti je lajf, Lorca: Dom Bernarde Alba, Terry Johnson: Diplomiranec, projekt naših igralcev in Željka Vukmirice: Borza slovenskih karakterjev.*

V: Potem pa sva že pri odzivu gledalcev. Kakšen je odziv šol, odziv srednješolcev, kakšne so razlike, ali so navdušeni?

O: *Rekla bi, da skupni obisk po sezonah malo niha. Kakšno sezono, recimo, imamo dvanajst srednjih šol. To pomeni, da se dvanajst srednjih šol odloči za abonma. Naslednjo sezono jih imamo mogoče trinajst, pa potem štirinajst, potem pa spet kakšno sezono dvanajst. V povprečju so manjše razlike prisotne nekako okrog petnajst let.*

V: So to šole iz cele celjske regije?

O: *Tako je. Ostale šole, ki prihajajo k nam, niso vključene v abonma.*

V: Kako so pa potem vključene?

O: *Temu pravimo zaključene predstave. Abonma pomeni točno določeno predstavo in v abonmaju jih je po navadi več. Pri nas pa imamo ogromno šol, ki pridejo gledat samo eno predstavo.*

V: Ali lahko o tem poveste še kaj več?

O: *To so zaključene predstave. Čeprav jih je največ za osnovne šole, jih imamo tudi kar nekaj za srednje šole. Tako da bova najprej zaključile to, pa potem prešle še na te?*

V: Dobro, lahko. Sicer nimam nobenih vprašanj... lahko pa potem ...

O: *Kaj moram še tukaj zdaj...?*

V: Tu je še odziv gledalcev.

O: *V povprečju je zelo dober. So predstave, nad katerimi so srednješolci zelo navdušeni in vznemirjeni, so pa tudi take, ki jih včasih malce dolgočasijo. Cankarja se že v srednji šoli nekako ne učijo radi, pa ga tudi gledajo neradi. Precej pa je odvisno od šole in od predpriprave dijakov na gledališko predstavo. So profesorji na šolah, ki si za to vzamejo čas, imajo predpripravo, pogovor, predstavitev avtorja in teksta. Za to »žrtvujejo«, recimo, eno uro slovenščine.*

V: Ko sem sama hodila na Gimnazijo Celje – Center, nismo bili deležni teh priprav in smo bili vrženi v predstavo.

O: *To je to. To je to. Dostikrat je potem predstava mogoče malo nerazumljiva oziroma nezanimiva.*

V: Slabši odziv je tudi ... zaradi nerazumevanja ...

O: *Imamo zelo dobre izkušnje s Poslovno-komercialno šolo v Celju. Tamkajšnja animatorka pripelje vse prve letnike na gledališko vzgojo. To je predstavitev dela v gledališču, kdo tukaj kaj dela in kako predstava nastane. Po gledališki vzgoji pridejo šele prvič na predstavo. Pripravljajo se nanjo, mi jim damo material, gledališki list in naša dramaturginja Tatjana Doma jim pripravi podatke o vsebini, o avtorju. O predstavi se pogovorijo, preden jo pridejo gledat. Odziv je dosti boljši, kot če pridejo nepripravljani.*

V: *Ste mogoče kdaj opazili, na katere predstave oz. vrste igre so odzivi boljši; ali so vedno komedije bolj sprejete ali drame ...?*

O: *Ne. Ne vedno. Ni pravilo. Smo imeli že ... V bistvu, kaj smo pa?... Kdaj smo pa (nerazumljivo) igrali? Ali pa tisto je bilo še boljše, od Debreje ... Jacques. Je bil resna drama, težka predstava, ne ravno nerazumljiva, a zahtevna. Srednješolci so jo včasih gledali bolje kot odrasla publika.*

(Prekinitev zaradi vstopa sodelavke.)

V: *Odziv srednješolcev glede na vrsto predstave ...*

O: *Po izkušnjah sodeč bi težko rekla, da se na določen žanr bolje odzovejo kot na kakšnega drugega. Vse je odvisno bolj od tematike predstave kot pa od žanra. Načelno jih lahkotna komedija, kot je situacijska komika, kar pritegne, ni pa nujno. Včasih jim je malo zahtevnejša predstava, potem ko vidijo dve ali pa tri različne komedije, celo bolj vseč. Tako da jih nikakor ne podcenjujemo kot občinstvo. Imajo kar zanimive izjave.*

V: *Kako pridete do teh podatkov? Jih anketirate ali kar tako, slučajno, če slišite ...?*

O: *Malo povprašamo.*

V: *Povprašate?*

O: *Malo povprašamo profesorje in dijake, kakšni so bili odzivi. Včasih nam tudi po elektronski pošti napišejo kakšno sporočilo; ali da jim je bilo zelo vseč ali da jim kaj ni bilo tako zelo. V neke ankete pa še nismo šli. To pa po navadi ne.*

V: *Prej ste že omenili, da različne srednje šole izbirajo različne predstave glede na zahtevnost. Ali ste vi tudi opazili odziv srednješolcev glede na srednjo šolo, ki jo obiskujejo, je različen?*

O: *Da, malo razlike je. Malo razlike je, čeprav ... to je tako zelo težko reči. Recimo, sploh ni nujno, da so gimnazijci, ali je to Center ali 1. gimnazija ali pa Gimnazija Lava, boljša publika, kot so frizerji ali krojači ali pa natararji. Ni pravila.*

(Prekinitev zaradi nujnega telefonskega klica.)

O: *Nismo pa naredili neke resne analize, da bi naredili anketo, analizirali vse odgovore in odzive. Tega nimamo narejenega. Že prej sem omenila nekatere šole, ki imajo predpripravo.*

Te predstavo spremljajo bolje kot tiste, ki je nimajo. Pa ni važno, katera srednja šola je to, ali gimnazijska smer ali strojna. Če si kdo od profesorjev vzame malo časa, to so ponavadi slavisti, dijaki bolje spremljajo predstavo.

V: Hvala. Še imate čas?

O: *Imam. Imam.*

(Smeh.)

V: Če mi na kratko opišete zaključene predstave in gledališko vzgojo, ki ste jih prej omenili?

O: *Da pogledam, kje imamo zdaj ...*

(Pogovor izven intervjuja.)

O: *Bistvo gledališke vzgoje je obisk gledališča. Na tem obisku dijakom pokažemo oder, zaodrje, po navadi mali oder pa še kakšne ostale prostore, kjer se dejansko v gledališču kaj posebnega dogaja. Predstavimo zaposlene v gledališču, kaj kdo dela, kako nastane predstava. Od začetka študija do premiere ... Povemo, kdo izbira tekste, kdo sestavi repertoar, kaj dela rekviziter, kdo je režiser, kdo je kostumograf. Skratka, vse stvari iz gledališkega lista. Se pravi, vse sodelujoče pri posameznem projektu; tudi tiste ljudi, ki so v ozadju, kadar se predstava igra, pa se jih ne vidi. Dejansko pokrijemo na tej gledališki vzgoji redosled nastajanja predstave in potem, ko je enkrat narejena, kako se jo sploh igra. Npr. kdo je lučkar, kaj dela tonski mojster, vse službe, vsi poklici, ki morajo biti v teatru, da se predstava lahko igra. Vključno s prodajo vstopnic. Nimamo za koga igrati, če ni publike, ne? Tako da je to neke vrste kratka predstavitev. Na to gledališko vzgojo hodi kar precej srednjih šol. Vsako leto jih je nekaj več.*

V: Je to že dolga praksa?

O: *Am ...*

V: Več kot pet let?

O: *Več ... da. Tam nekje. To smo v preteklosti delali brez neke posebne reklame.*

V: Sedaj jo pa imate?

O: *Nimamo neke posebne reklame, ampak je objavljeno na internetu.*

(Pogovor izven tematike intervjuja.)

O: *V gledališko vzgojo se lahko vključijo tudi odrasli. O njej se je toliko razvedelo, da ljudje že kar pokličejo in vprašajo, če bi lahko prišli. Potem se dogovorimo za termin. Vodim jo največkrat jaz. Če se le da, pa vključim še kakšnega igralca, sploh pri srednjih in osnovnih šolah. Dijaki in učenci imajo radi, če lahko še igralca kaj vprašajo. Tako pri gledališki vzgoji*

pokrijemo vse segmente gledališča. Vedno pa poudarim bistveno razliko med filmom in gledališčem, recimo, gledališče je predvsem živa stvar ...

(Prekinitev zaradi telefonskega klica.)

V: Kaj pa bi povedali še o zaključenih predstavah?

O: *Pri zaključenih predstave pa pomeni, da se šola odloči za odkup določene predstave.*

V: Ali šola izbere igro?

O: *Tako je, šola jo izbere. Nekako imamo z vsemi šolami tak dogovor. Tudi na sestanek, ki sem ga prej omenila, vabimo srednje in osnovne šole. Že na tem sestanku naredimo predstavitev repertoarja, tako da šole po navadi že kar junija ali pa avgusta pokličejo, npr. mi bi prišli pa gledat Mačka Murija. To pomeni zaključena predstava.*

V: A, tako.

O: *Šole izbirajo čisto različne predstave, npr. Ljudje in miši, Čarovnice, Mačka Murija ... Jaz zapišem šolo, koliko je gledalcev, in to označujemo kot zaključeno predstavo. Potem kombiniramo šole, predvsem tiste iz okolice, če so manjše, tako da dodamo še drugo šolo, pa še tretjo, toliko da se dvorana napolni. Pri srednjih šolah pa je princip ravno tak. Velika večina celjskih srednjih šol je sicer v abonmaju. Včasih pa se zgodi, da kakšen profesor pokliče, da bo pripeljal dijake ali za nagrado ali za nek poseben projekt, ki ga delajo na šoli, ali zaradi tega, ker se učijo o točno določenem avtorju, na neko predstavo. Moja naloga je, da potem spet iščem varianto, da se dvorana napolni. To je pri nas označeno kot zaključena predstava.*

V: Se pravi ...

O: *Teh zaključenih predstav je v bistvu kar precej.*

V: Zaključene predstave se izbirajo v okviru predstav, ki so v abonmajih, ali ne?

O: *Da oziroma v okviru še živih predstav, da tako rečem. Abonmajska sezona 2008/09 vsebuje predstave, ki jih bomo premierno uprizoril v tej sezoni. Za mladinske abonmaje igramo pa tudi še predstavo iz lanske sezone. In sicer tako, ki smo jo obdržali na programu. Enako velja za zaključene predstave. Zdaj igramo, recimo, Mačka Murija, ki je otroška predstava iz lanske sezone. Letos pa igramo novo igro Roalda Dahla Čarovnice. Tako da se šole lahko same odločijo, dokler je predstava seveda živa, da jo izberejo. Srednje šole po navadi jemljejo vedno tekoči repertoar, ker so lanskega že gledale. Izjema je samo predstava, ki ima premiero tako pozno, da srednje šole že zaključujejo. Potem potegnemo to spomladansko predstavo v jesenski termin. Recimo, ravno včeraj, smo za mladinske abonmaje začeli igrati predstavo Ljudje in miši iz prejšnje sezone.*

V: Kako dolgo potem traja sezona, ki jo imajo srednje šole?

O: *Od septembra do junija ... tako kot gledališka sezona, tako kot šola. S tem da pri mladinskih abonmajih gledamo, da odigramo vse predstave do konca aprila. Prav zaradi drugih obveznosti šol. Se nam je pa že zgodilo zaradi kakšne bolezni v ansamblu ali karkoli*

...

V: Se vam je že kdaj zgodilo, da šola izbere predstavo, ki jo potem vi izvedete, čeprav ni bila v okviru abonmaja?

O: *Ne. Da bi prav šola rekla, da bi gledali predstavo, ki je ni pri nas? Ne, ne, ne. Ne gre. Mislim, ne znese ne vsebinsko ...*

(Konec intervjuja; gospe Volfand sem se zahvalila za njen čas in dobljene odgovore.)

PRILOGA C: ANKETA

ANKETA za dipl. nalogo Reintegracija šolske mladine v gledališče – primer mladinskih abonmajev

Spoštovani,

sem študentka 4. letnika Kulturologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Za izvedbo diplomske naloge bi potrebovala vašo pomoč. Prosila bi vas, da si vzamete 5 minut časa in izpolnite spodnjo anketo. Z njo bom skušala ugotoviti, kakšna je zgodovina mladinskih abonmajev v Slovenskem ljudskem gledališču Celje. Anketa vsebuje vprašanja zaprtega tipa, kjer izberete enega izmed ponujenih odgovorov, tako, da obkrožite črko pred njim. Samo 3. in 5. vprašanje sta odprtega tipa, kjer odgovor oblikujete sami.

1. Kako dolgo že obiskujete gledališče?

- a) Že od otroštva
- b) Od osnovne šole dalje
- c) Od srednje šole dalje
- d) Gledališče sem začel/a obiskovati kasneje.
- e) Gledališče sem začel/a obiskovati šele pred kratkim.
- f) Drugo: _____

2. Kdo vas je prvi/najprej navdušil za gledališke predstave?

- a) Starši in/ali stari starši
- b) Drugi družinski člani
- c) Osnovna šola
- d) Srednja šola
- e) Prijatelji
- f) Partner/ka
- g) Drugo: _____

3. Katero srednjo šolo ste obiskovali?

4. Ali ste imeli med obiskovanjem vaše srednje šole možnost obiskovanja gledaliških predstav v okviru šolskih abonmajev?

- a) Da, obiski so bili obvezni.
- b) Da, šolski abonmaji so bili organizirani, vendar se teh predstav nisem udeležil/a.

- c) Da, imeli smo možnost izbire in sem se predstav tudi udeležil/a.
- d) Ne, šolske predstave niso bile organizirane na naši srednji šoli.
- e) Drugo: _____

5. Kakšne so vaše izkušnje z gledališkimi predstavami, ki ste si jih ogledali v okviru šolskih abonmajev?

6. Letnica rojstva:

- a) 1920-1929
- b) 1930-1939
- c) 1940-1949
- d) 1950-1959
- e) 1960-1969
- f) 1970-1979
- g) 1980-1989
- h) po letu 1990

7. Spol:

- a) moški
- b) ženski

Najlepša hvala za sodelovanje!